

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-hasábos peñt sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 18 fillér.

Nyilttér peñt sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 181.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 11.

Mal számunk főbb közleményei:

- A Wekerle-kormány kilátásai.
- Az államrendőrség spicijel.
- A breszlai repülőgépversenly.
- A királygyakorlatok.
- Harc az északi sark körül.
- Ki az örült?
- Vizsgálat a Nemzeti Muzeumban.
- A lövőpetril mérgezés.
- Tarkaságok.

Marakodás a dicsőségért

Arad, szeptember 10.

Megtalálták az északi sarkot és fölfedeztek egy hazugságot.

*

A sark, a jégországon uszó kilencvenedik fok uj, misztikus és imponáló előttünk. A hazugság, az nagyon ismerős.

Látjuk, amikor közügyekről dörgő emberek mellén feszül a kabát. A közélet embere azt mondja: én csak városom javát akarom, engem csak a társadalom boldogulása tüzel. Az emberek mosolyognak rajta. Es ha az első pillanatra nem is látják meg, nem olvassák le az önzetlenségtől habzó ajkairól az apró érdekeit, azt mindenki tudja, hogy a város, a társadalom boldogulásával a maga karrierjét akarja a levegőbe emelni.

A haza oszlopai a vérüket kínálják ebben az önfeláldozásban. A hazának mindent, nekik semmit. A haza éljen, — ők haljanak meg, s ne legyen az övék egyéb, mint a megnyugtató tudat, hogy haláluk után a

haza szebb jövődjje fog ragyogni. Még ezt a beszédet is el szokták mondani, de csak nagyon óvatosan. A hazát, bizony, többnyire csak mandátumokért, vagy még tartósabb és értékesebb holmikért szokták szeretni, s a ki ezt eléri, azt nem bántja a lelkifurdalás, hogy a mig ő a nyeregben ül és jól vacsorázik, a tisztelt haza jól érzi-e magát.

Es ez így van végig, a merre a mi rövidlátó szemünk elhat. A közgazdasági szakférfiu, a ki azt hirdeti, hogy egyesegyedül vállalatának, intézetének, szervezetének javát kívánja szolgálni, nem a magáét; az egyesületi elnök, aki föláldozza magát, pusztán azért, hogy a lobogóra irott szent célok érvényesüljenek; a papi ruhát viselő, a ki csak hiveinek javát tartja szem előtt, a katona, aki a királyért kíván harcolni, hogy Mária Terézia-rendet és gyorsabb előléptetést kapjon, a jótékonyság tünderei, s mindaz a sok társadalmi gyertyaszál, amely magát égeti el, hogy másnak világítson vagy melengessen: mind hazudik. Mindegyik a nagy célt, a magasabb jót, a személyi érdeken felül való nemes idealizmust hirdeti s mindegyiknél a törekvés, a cselekvés igazi magja: az En, az önzés, a hiuság. Több vagy kevesebb, jobban begöngyölt, vagy hamarabb kiütő, menthető, vagy megütközésre való, — de mindenütt egy, ugyanaz.

*

Valamit mégis kivételnek hittek. A tudományt. Ott is emberek, nevek

vannak, de ott mintha egybeszürkölénének az óriási, a világot átborító célok mellett. A rádium, a repülőgép, a koleraszérum, — ezek a nagy fogalmak, a melyek mellett elhalványul azok dicsősége, akik föltalálták, agyukat annak szentelték. S mert a világ így elfelejtette, egybevetette a nevet, úgy látszott, mintha a tudósok nem is a maguk dicsőségét, érvényesülését keresték volna a világraszóló munkában. A levegőthódítsák meg, a járványok ellen tudjanak védekezni az emberek, — hogy a történelmi véletlen kinek adta kezébe ennek a titkát, azok előtt is mellékes, akik a siker birtokosai.

Hát ez nincs így. Két tudós, Cook doktor és Peary őrnagy civódása, alantas veszekedése ébreszt föl a régi, naiv hitből. Ahogy mi hittük: a tudósok előtt csak az a cél, hogy az északi sarkot fölfedezzék. S ha ez kettőnek sikerült, a kettő egyberakja az egymás tapasztalatait, hogy azok összeadása a tudomány vagyonát gyarapítsa. S ez nincs így. A doktor meg az őrnagy veszekednek, akár két fűszeres, akiknek mindegyike nyilttérben hirdeti, hogy az ő sósborszesze az igazi, a másiké közönséges hamisítvány.

Hiszzen ez természetes. Az önzés, még ha csak hiusággal van bélelve, minden emberi elhatározás mozgatója. E nélkül nem lennének föltalálók, s nem lennének nagy találmányok. S mégis: azt a nimbuszt, a melylyel eddig a tudományt, a tudó-

Erzsébet királyné életéből.

Irta: Festetics Mária grófnő.

Erzsébet királyné idegenkedett a politikától és az állami ügyekbe való beavatkozástól. Az egyetlen alkalom, a mikor előtérbe lépett, a Magyarországgal kötendő kiegyezés volt. De ekkor bátran és egyenesen lépett föl, álaré nélkül, meggyőződésének nyilttságával. Befolyára pedig, melyet különben sokan szerettek volna fölhasználni, ha a királyné egyáltalán hozzáférhető lett volna, olyan volt, mely minden férfinak áldásul válik: t. i. enyhítő és kiegyenlítő, mikor a hullámok magasra csaptak. Es amit tett, mind az ő nyugodt, előkelő modorában tette. Egész esendben kívánt vigasztalni, segíteni, támaszt nyujtani, feltűnés nélkül, kevés szóval.

A király megható szavai legjobban jellemzik az ő mivoltát. Lovaglás közben a királyné a külföldön nehéz esést szenvedett, mely veszedelmes agyrázkódással járt. A királyt komoly államügyek Bécshez láncolták, nagy aggodalmi ellenére nem siethetett Franciaországba és szívét emésztette a gond. Lelke gyötrelmei közt e szavakra fakadt: „Mivé is lennék nélküled, ki életemnek jó angyala vagy.”

A királyné „nebántsvirág” természet volt. Minden gyengédtelem, nyers érintés sebzette,

mindinkább önmagába szorította vissza, mig-nem annyira összeforrott a magában léttel, hogy beérte önmagával és övéinek kis köre, könyvei és tanulmányai — a természeti szépség keretében — egész világát képezték. Ha a reprezentáció szüksége állott elő, csak habozva lépett ki e keretből, mely az ő drága gyermekét is magába foglalta, akinek zavartalanul szentelhetette szeretetét és gondozását. A szigorú etikett ezt császári anyáknak nem engedte — és Erzsébet királynéban első gyermekei születésekor nagy fiatalágánál fogva nem volt meg a bátorság arra, amit Valéria főhercegnőt illetőleg minden kérdezetés nélkül egyszerűen igénybe vett. Bármily nehezen határozta rá magát, hogy visszavonultságából kiszállva, diszembédeken és ünnepegekben részt vegyen, mégsem habozott szerepelni, mikor arról volt szó, hogy megjelenésével valamely nemes célt szolgáljon, a bátorságban példát adjon a királynak, akihez a legbensőbb és a leghőbb ragaszkodás fűzte s akinek jóságát, szeretetét és bizalmát egész teljében fölismerte és méltányolta minden alkalommal és kemény megpróbáltatásokban gazdag életének nehéz perceiben támaszul szolgáljon. Ő maga balsorsot és nehéz csapásokat oly önuralommal, méltósággal és nyugalommal viselt el, mely csak-hamar átragadt azokra is, akiket gyámolítani, támogatni és vigasztalni kívánt.

Sohasem jutott eszébe, hogy önmagát ve-

szedelemtől féltse. E tekintetben felejtethetlen előttem egyik látogatása a kolera-kórházban, ahol mint a királyné kísérőjének, úgy kellett kikönyörögnöm ez engedelmet, hogy a betegekhez is elmehessek. Ott, hol az emberi nyomoruság legmegrázóbb alakjában, kendőzetlenül közelíti meg azokat, kik nem egy nagy eszméért, nem a hazáért és a dicsőségért halnak meg, ott nagy volt a királynő, nagyobb az Isten szeme előtt, mint valaha egy földi asszony. A könyörület egészen elfeledtette vele, hogy minden lépése halálos lehetett. Bejelentés nélkül jött, némely agyon holt tetemek feküdtek fehér lepedőkkel boritva. Egészen közel egy igen fiatal ember a retentő nyavalya végső stádiumában vonaglott. Arca izzott a forró láztól szeme még fénytől sugárzott, mig a halál már föléje borította árnyékát; teljes eszméletlen volt. Az orvos tovább akarta vezetni a királynét, de őt az esdeklő tekintet, melyet a haldokló rávetett, nem engedte tovább menni. A fiatalember fölneztet hozzá, aki oly könyörületesen tekintett rá, mintha segítséget és vigaszt várna tőle, lassan és nehezen emelte feléje kő kezét és ajkai ezt mormogták: „Meghaljak? Ily fiatalon!” Ekkor a királynő még közelebb lépett, megfogta a ragályban haldokló ifju kezét és angyali hangon, alig hallhatóan sutogott hozzá: „Nedves a keze, de meleg — es jót jelent.” A derűt, mely a beteg ember arcán fölillant, sohasem bírom elfelejteni, épp oly

sokat néztük, egészen megrongyolta az északi sarkért való piszkos konkurrenciát. S akiket pár nap előtt észak hőseinek néztünk, azok ma egész közel állanak a mi szemünkben, hasonlóan az apróbb stréberéhez, akik a Haza, a Közérdek és a Jótékony cél nevében beszélnek, de egy percre se maradnak hűtlenek a maguk önzéséhez és hiúságához. +

A Wekerle-kormány kilátásai.

Justh nem enged?

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 10.

Lukács László tudvalevőleg tegnapelőtt úgy nyilatkozott, hogy a válság megoldására első sorban a jelenlegi kormány van hivatva és csak akkor lép ismét akcióba, ha a koalíció nem volna képes rendet csinálni.

Már most az a kérdés, hogy a Wekerle-kormány és a koalíciónak milyen kilátásai vannak a válság megoldására, vagyis — mint Bécsben szokták mondani — a rend helyreállítására.

Hát bizony ezek a kilátások nem igen kedvezők, úgy hogy a Lukács László homo regiusi szerepe minden valószínűség szerint már néhány nap múlva fel fog ujulni.

Mint megbízható forrásból jelentik, Wekerlének Kossuthtal folytatott tanácskozása nem vezetett eredményre. Justh és hívei ugyanis ismét erős nyomást gyakorolnak Kossuthra, aki egyelőre nem hajlandó a bankkérdést elodáztatni. A bank-csoport a nyáron át erősen szervezkedett és most megszorodva várja a politikai helyzet kialakulását.

Ilyen körülmények között valószínű, hogy a Wekerle-kormány már a holnapi minisztertanácson el fogja határozni a lemondását. Ezután a korona Lukács Lászlóval próbálkozik, aki első sorban a függetlenségi pártra fog támaszkodni.

A bankcsoport egy agilis tagja ezeket mondta ma:

— A válság megoldása azért nehéz, mert a korona nem akar engedményeket tenni, viszont a bank-csoport se hajlandó engedni álláspontjából. A Wekerle-kormány a bankkérdés kikapcsolásával csak úgy lesz rekonstruál-

ható, ha a bankcsoporttal nyílt harcban leszámol. További halasztást a bankkérdésben nem tűrünk és ha Kossuth — mint hírlík — felveti a pártkérdést, úgy ellenzékbe megyünk. Egy esetleges új választás se változtatna semmit a helyzeten, sőt valószínűleg súlyosabbá tenné azt. Ennélfogva mi teljes nyugalommal nézünk a fejlemények elébe.

Az államrendőrség spiclijei.

Krecsányi detektívőnök vallomása.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 10.

Napok óta tárgyalja már a budapesti büntető törvényszék a múlt évi október hónapban történt véres szociálista tüntetésből keletkezett bűnpört. Ma rendkívül érdekes események derültek ki az izgalmas jelenetekben bővelkedő tárgyalás során. Kihallgatták Krecsányi Kálmán államrendőrségi detektívőnököt, akinek vallomásából kiderült, hogy a rendőrség fizetett kémeket tart; ezek aztán a szociálisták minden harciasabb cselekedetéről, terveiről előre értesítik a rendőrséget.

A tárgyalás lefolyásáról ezt jelenti fővárosi tudósítónk:

Ma először Krecsányi Kálmán rendőrtanácsost hallgatták ki jelentésére vonatkozólag. Krecsányi ezt vallotta:

— Szeptember 13-án a katolikus szövetség gyűlést jelentett be. A szociálisták szintén. A főkapitányság ugyanazon időre és utra nem engedélyezte ezt egyiknek se. A szociálisták erre a városligeti szinkör mellé jelentettek be gyűlést, amit engedélyeztünk. Ez öt-hat percig tartott. Itt kiadták a jelszót, menjünk az Andrássy-utra. Voltak vagy ezren. Utközben több katolikus papot inzultáltak. Többnek a fejét is bevették. Ez rendőri eljárás tárgyát is képezte. A rendőrség kardlappal verte őket szét. A Nepszava azt írta akkor, most már azért is menjünk tüntetni. Sőt egy tüntetést rendező bizottságot is alapítottak, fegyvereket osztogattak azzal, hogy használják ezt a rendőrök ellen. Tudomásomra jutott, hogy az üzletek ablakait is bevették. Minden nap volt ily tüntetés.

— Október 4-én előzetes figyelmeztetést adott ki a munkások részére a főkapitány. Október 5-én, a tüntetést rendező bizottság egy tagja bejelentette nekem az összejövetel he-

lyét és célját, sőt hajlandónak nyilatkozott a revolvereket is beszoigáltatni.

— Ki volt ez?

— Ezt nem mondhatom meg.

László dr.: De én szeretném tudni.

— Nem mondhatom meg.

A következő nap a fiatalember tényleg hozott revolvereket, sőt vasbotot is. Én jelentettem ezt a főkapitánynak azzal, hogy esetleg nagyobb baj lehet. A VI. kerületi kapitányság-őrszobájába aznap este több bevett fejű embert vittek be, akiket bevitettem a főkapitányság detektív szobáiba.

Egy vádlott: Igen, és ott megkínóztak bennünket.

— Nem igaz. Egyikőjük sem panaszkodott.

László dr.: Hát az orvosi vélemények! Milyen cinizmus.

— Ne tessék engem sértegetni.

Elnök: Rendreutasítja a védőt.

— Negyednapra a Nepszava rendőri brutalitásokról írt. Kijelentem, egy szó sem igaz ebből.

— Történt valamely feljelentés?

— Ugy emlékszem, Faragó Dezső tett.

László dr.: Így beszél egy detektívőnök.

Egy vádlott: Kéréssem lenne.

Elnök: Majd később.

Vass dr. bírő: Én most tárgyalok szociálista ügyet először. Kérem, van politikai szervezete is a szociálista pártnak?

— Hogyne. A párt szervezetei mind összeköttetésben vannak egymással.

A Világosság nyomdát melyik szervezet alapította?

— Adhatnék felvilágosítást, de jobb lenne ha erre Gyarlathy tanácsost kérdeznék meg.

Krecsányi rendőrtanácsos elmondja, hogy a tüntetések tulajdonképpen oka az volt, hogy Andrássy Gyula gróf belügyminiszter betejtette a plurális tervezetét. Ez ellen aztán a szociálisták a legnagyobb terrortal tüntettek.

Vass dr. bírő felmutat egy piros cédulát, amely felhívás a munkásokhoz, hogy az országos választást meg kell akadályozni, tehát „Ki az utóára!”

— Kérem, én ugyanattól az embertől, akitől a bizalmas közléseinket kaptuk, megtudtam, hogy a munkások revolverekkel és vasbotokkal vannak felfegyverezve s meg akarják

kevessé a határtalan jóság és a végtelen könyörület kifejezését, melylyel a királyné tovább haladt.

Mindent, a mit a királyné tett, teljesen és hiánytalanul szokott megtenni. A mily kevés kedve telt ünnepi alkalmon való szereplésben, ha egyszer ráhatározta magát, oly bájjal, nyájassággal és szeretetreméltósággal reprezentált. Tudta, hogy szép és értéke szerint becsülte is szépségét, de csak esztétikából, nem hiúságból. Mert a mi más asszonynak gyönyör, a szépség megbámultatása, neki kínos volt; elpi- rult, mikor a látócsövek feléje irányultak; cseppet sem tekintette diadalaak. Személyiségének ezen hatását észre kellett vennie s finom érzékenységét bizonyára fájt fulánk gyanánt illette a gondolat, hogy csak szépségét és fejedelmi voltát vették számba, ellenben gáncsot kerestek mindenben, a mi benső lényéből eredt és nagy tehetségű lelkének tanúsága volt.

Erzsébet minden átmenet nélkül jutott bele az etikett rideg és fegyomezett világába. Az ő s fák szellős zöld lombozata, mely az atyai kertben a zsenge leány fölött ringatózott, egy varázsütéssel eltűnt és gyermekded fiatal- ságban ott látta magát a császári trónus bibor baldakinja alatt, tulmagasodva mindenki fölött, nemcsak földi nagysággal, hanem a báj, a kecsesség, a szépség és fiatalság teljével. Benső szeretet és lelkesült bámulat középpontjának

érezte magát. A magasztalás, a legenda és nemsokára az irigység és megszólás tárgya lett! A császár a maga gyopárszálát maga választotta ki s úgy és olyannak szerette, amint a maga otthonában találta. S éppen ez volt az, a mi a hagyománynak és a megrögzött fogalmaknak meg nem felelt s ami nem engedte, hogy tradíciószerű uralkodónó legyen, azaz az udvari páholyban, az udvari hintóban és az udvari ünnepeken csak a kiválasztottaknak látható.

Ez élessé tette a kritikát. De a ki őt valójában megközelíthette és megismerni törekedett, rabja lett teljes életére és az ellene irányított nyilakat épp oly fájdalmasan érezte, mint ő maga. Hogy e körökben is találkozott oly emberek, kik e fiatal lélekbe mérget csepegtettek, igen szomorú dolog. Ez okozta, hogy a fiatal fejedelmesszony kerülni kezdte az embereket, nem mert gyűlölte őket, hanem mert félt tőlük. A gyűlöletet nem ismerte, idegen volt az az ő szívéből. Nagylelkűen tudott megbocsátani és bizonyára soha tudatosan senkinek nem ártott, senki ellen panaszt nem emelt. A király oly mélyen szerette őt, hogy csak egy szavába került volna, hogy környezetéből mindenkit eltávolítson, a ki föladata- nak vélte, hogy a királynét kisebbitse, sőt — mondjuk ki egyenesen — szidalmazza. A királynak sejtelve sem volt róla, hogy ez irányban mi és mennyi történt házassága első 22

évében. Az uralkodónóban megvolt a lelkiérzés, hogy hallgasson. „Hiszen a ki engem szid is, azért szeretheti a királyt és hiven ragaszkodhatik hozzá.”

Mikor a fejedelmi ara csöndes posszenhofeni kastélyát otthagya, hogy a büszke császári Burgba költözzék, a jövődjé fejlődés ön- tudatlanul megvolt a fiatal, mondhatni gyermekszívben. Ottón minden oly természetesnek tetszett: a repkény ölelte megszokott, kedves ház, a kert, az erdő, az anya gondozása, a testvérek eleven sürgése. Az új környezet komolysága, a szokatlan, nyomasztó légkör a fiatal nő benső életét gyors és teljes kifejlésre fakasztotta. Harminchárom éves korában ott volt, a hova más nő csak ötven éves korában jut el: majdnem közömbösen nézte a világ forgását. Az emberek szenvedései, küzdelmeik és gyötrelmeik iránt meg volt az érzéke, de az emberek örömeit már nem értette meg.

Ugy látom, mintha tegnap történt volna, az édes nyulánk termetet a sötét gyászruhában, az ő különös ruganyos és könnyű lépteivel az erdő szélén haladni; hajadonfövel, a kalap az övhöz erősítve, s napernyő a kezében. A budai hegyeket jártuk, — életének utolsó éveiben volt ez, egy ragyogó szeptemberi nap délutánján. Egyszerre megállt a királyné és egy hatalmas fa felé mutatott. Alatta a puha pázsitra terülve, mély álomban egy vándor feküdt: szegényes,

Ámadni Andrassy Gyula gróf budai palotáját.

Vass dr. bíró: Megvallom, nagyon csudálkozom, hogy a mig ezek a vádlottak itt felbujtással vannak vadolva, addig, dacára, hogy ez a cédula erőszakra való felhívást, azaz lázítást tartalmaz, a szocialista-párt vezetősége ellen nem indították meg a nyomozást.

— Erre utasítást nem kaptam. Különb is elegendő bizonyítékomból nem lett volna. De megjegyzem azt is, hogy azt az embert, aki nekünk a bizalmi közléseket tette, nemcsak a kenyerétől, de életétől is megfosztották.

A védők közbeszólnak: Ez spiclikérdés. Adtak volna neki állami kenyeret.

Krecsányi: Kérem, a nyomozást nem irányítom. Ez az ügyészség dolga. Ha én közvetlen bizonyíték nélkül előállítom a pártvezetőség tagjait...

László Jenő dr.: Ugyan, mit beszél. Hát Tarcsayt nem vitték be a 126-os szobába.

Több védő is közbeszól. Az elnök rendreutasítja őket.

Landler védő: Ha tudta a tanácsos ur, hogy az Erzsébet-köruti párt helyiségben vasbotokat és revolvereket osztogatnak, miért nem lépett közbe?

Krecsányi: Mert előbb megakartam győződni, hogy komoly-e a dolog.

Vass bíró: Le kellett volna foglalni a revolvereket.

Krecsányi: A szocialisták akkor találtak volna ürügyet, hogy nem tüntetésre kellett a fegyver és most üldözéssel vádolnának.

Landler: Ismeri tanácsos ur Mráz?

Krecsányi: Igen. A tüntetés előtt beállítottam hozzá azzal, hogy tudomása van a botosztogatásról. Beküldtem Onódy fogalmazóhoz, hogy vegyen föl jegyzőkönyvet.

— Adott neki pénzt tanácsos ur?

— Adtam két koronát, mert panaszkodott, hogy azzal még nem evett.

— Van-e arról tudomása, hogy a belügyminiszter a tüntetés előzményeiről jelentést kapott.

— Nincsen, az nem tartozik rám.

— Mondta-e ön Faragó Dezsőnek, hogy tudja, milyen része van a botosztogatásban, de ne okoskodjék a rendőrséggel, akkor nem emelnek ellene vádat?

— Ez hazugság.

bár tiszta öltözet, halvány, még alva is busa mutatták, hogy az imént súlyos gondokkal küzdhetett. A királynő halk léptekkel közelebb lépett, részvéttel tekintett le rája és nála levő minden pénzét jegyzőkönyvecskéjének egyik lapjába göngyöltve, a kis csomagot az alvó kalapja mellé tette, aztán épp oly óvatosan, amint jött, távozott, előre mosolyogva a szegény ember kellemes ébredésén... Aztán sietve kezdett távozni, de hirtelen megállott és visszafordult, mert észbe ötlött, hogy hátha hivatalon kéz meghiusítaná az alvónak szánt kellemes meglepetést? A szegény embert még mély álomban találta, a kis csomag még érintetlenül ott hevert a kalapja mellett. A királynő egy percig gondolkozva habozott, aztán azt sugta nekem: „Nem, fölkelteni nem szabad. Talán éppen jól álmodik; kegyetlenség volna fölébreszteni.” Ezzel lehajolt, a pénzt a kalap alá tolta és távozott.

A gyémántos korona nyomta az ő gyengéd homlokát. A természet kedvence gyermekének kómer és nyomasztó lehetett kezdettől fogva a bécsi Hofburg levegője. Nyár felé Laxenburggal cserélte föl, ahol József császár szeretett élni. Ez is bizonyára fejedelmi lakóhely volt, de a pompás régi fák mély árnyékával a mélabu egész felhői is terülnék le a kert pázsitjára és virágágyaira.

A kastély ódon és termei sötétek. A nap nem igen fér hozzá, valami szomorúság lebe-

Pető dr.: Kapnak jutalmat azok, akik a munkásmozgalmakról besugnak?

— Van, aki kap, van, aki nem kap.

— Azt tudja ön, hogy vannak, akik tisztán a jutalomért szceniroznak utcai botrányokat?

— Első dolgom, hogy meggyőződjem a jelentésekről, mennyiben felelnek meg a valóságnak. Ilyesmi tehát nem történhetik meg.

— Önél a tüntetés estéjén többen panaszt emeltek, hogy a detektívek ütlegelték, kizsázták őket. Igaz az?

— Nem.

Erre négy vádlott feláll, akik hangsúlyozzák, hogy panaszkodtak a detektívönöknél, aki azonban elutasította őket.

Krecsányi nem emlékezik a panaszkodókra.

Gaal dr.: Azt a két koronát hogyan számolta el tanácsos ur?

— Az ilyen kiadásokra van rendelkezési alapja a rendőrségnek. Különb azt a két koronát a magam pénzből adtam.

Pető dr.: Nem méltó a rendőrséghez, hogy a politikai társaságokba való betolakodást előmozdít.

— A politika nem tartozik rám, de ha bűncselekményekről van szó, az már rám tartozik.

A tanu kihallgatása ezzel véget ért.

A román püspökök — lemondás előtt. Rendkívül érdekes konferenciát tartottak két napon át Balázsfalván a román püspökök. A püspöki konferencián Apponyinak a hittan tanításra vonatkozó rendeletét vitatták meg és valamennyien fől szóltak. Elhatározták, hogy inkább lemondanak állásukról, semhogy a tanítókat arra utasítsák, hogy a hittant magyarul tanítsák. Tiltakoztak Apponyi ama fenyegetése ellen, hogy a kongruát megvonja a tanítóktól, mert szerintük ennek nincs törvényes alapja.

Burdia Szilárd beszámolója. Karánsebesről táviratozzák, hogy Burdia Szilárd képviselő ma kerületének két községében beszámoló beszédet mondott, amelyben föl hívta választóit, hogy a magyarokkal testvéri szeretetben éljenek, mert csak egymással való szövetség segítségével tudják visszaverni Magyarország elleneségeit.

gett a ház fölött. Itt élt a fiatal királyné, idegenektől körülvéve, mint egy ismeretlen elemek közé zárvá — naphosszat egyedül! Betöltetlen vágyakozás, csöndes merengés, méla tünődés közben folyt le az idő, hogyne keletkezett volna benne az elhagyatottság mondhatatlanul nyomasztó érzete? Fájdalmasan viselte ura távollétét, aki kormányzati ügyeitől elhalmozva, az egész napot Bécsben töltötte. Bizonyára ő is úgy fájlalta az elkülönzést, mint a királyné, s csakis rendithetetlen, minden más érzést legyőző kötelelességérzete tette neki elviselhetővé. A királynénak nem volt ily elfoglaltsága, se foglalkozási köre. Egyedül maradt vágyakozásával, körülötte csupa csend. Eszive összeszorult, mert nagy különbség van a magány közt, melyet keresünk, s a közt, mely fogva tart.

A király szerető szemét ez természetesen el nem kerülhette. Már egyik legközelebbi nap hajnalán — még ott csillogott a harmat a füveken — a fiatal uralkodó az ő drága gyöngyét Bécsbe „szöktette.” De a két szív öröme nem soká tartott. „Egy hadnagynak” — így szökt a kemény ítélet — „meg van engedve, hogy kis feleségével kora reggel könnyű batáron a városba hajtson, — de királyhoz ez nem illik.” S a fiatal fejedelemből ismét magára maradt és magánosságában tovább szökte szomorú álmait.

A bresciai repülőgépverseney.

A mai események.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 10.

Tömerdek viszontagság után megkezdődött végre a Brescia mellett elterülő hatalmas, szőlővel beültetett Montichiari sikon a régóta tervezett olasz repülőverseny. Az elemek kétszer is keresztül húzták a tervezők számításait: hatalmas orkán söpört végig a sikon, ledöntögetve a hangar-okat s elpusztítva néhány repülőgépet is. A méretek nagyságát s a szereplők számát nézve az újabb vetélkedés nem éri el a reimsi verseny jelentőségét, mindazáltal — siker esetén — ismét nagy lépéssel fog előrehaladni a repülőgépek technikai tökéletesítése. A negyvenöt ezer lírás nagydíjat ezuttal az a gép fogja megkapni, amely leghamarább végez egy ötvenkilométeres repülést, holott a francia versenyen a gyorsaság nagydíjáért csupán harminc kilométert kellett megtenniök az aviatikusoknak.

A magasság díjáért pedig hetven méteren felül kezdődik a verseny. A külső kép ép oly pompás és nagyarányu, mint a béthény sikon volt. A drótsövénnyel szigoruan elzárt terület három kilométernyi kört ir le, ez azonban csupán a tribünök, a hangarok, az elugró készülek s a tájékozó torony számára van föntartva. A repülésre szolgáló külső területet ötszáz lovas-, kerékpáros- és gyalogos katona, meg karabinieri védi, a kik már napok óta gyakorlatoznak, hogy a szükség pillanatában a kellő gyorsasággal és otthonossággal mozogjanak az óriási kiterjedésű sikon. Egyenesen a verseny céljára egész kis város keletkezett a különben egyhangu campagnán. Több vendéglőt, a katonák, karabinieriek és tüzoltók számára három kaszárnyát s a sajtó, a posta, a mentők s a meteorológusok számára is külön épületeket építettek. Jellemzésül elegendő egy adat: az ideiglenes építkezésre hat-ezer métermázs faanyagot használtak el. Érdekes az is, hogy az eddig megérkezett gépek száma mindössze tizenegy s ezekhez nem kevesebb, mint száztiz mechanikus és kétszáz-negyven egyéb hozzáértő munkás van alkalmazva. A repülés — legalább egyelőre — nyilvánvalóan a legdrágább sport. A résztvevők legnevezetesebbjei az amerikai Curtiss, Bleriot, az olasz Calderara, aki a Wright-testvéreket képviseli s aki egy veszedelmes zuhanással már véraldozatot is hozott vakmerő szenvedelméért. Igen nagy érdeklődés előzi meg az olaszokat s első sorban Anzani-t, aki a levegő meghódításának egyik kevésbé híres, de annál jelentősebb mestere. Ő alkotta meg ama nevezetes aeroplánnak a motorját, amelylyel Bleriot átrepülte a La Manche-ot.

Eddig Anzani nem szállott föl, de most ő maga fogja kormányozni a gépet. Sokat remélnek az olaszok a híres sportsmantól, Leonino da Zara gróftól, a ki egy teljességgel ismeretlen, egészen újrendszerű Miller-féle géppel fog versenyezni. Ez a gép ugyanis nem sík, hanem görbe felületekből van egybeszerkesztve. Az olasz közvélemény azonban még sem ezekre, hanem Cagno-ra kíváncsi, a ki világhírű nevet szerzett mint az automobil-versenyek legvakmerőbb vezetője. Olaszországban valóságos tanulmányokat, tudós értekezéseket irtak annak idején Cagno lelkeről, egyéniségéről, fizikumáról s egy-egy diadalmas szereplése után nemzeti hősként ünnepezték.

Valamennyi repülőgép között Curtiss gépe a legizetesebb. A többiekhez mérten való-ságos kis játékszer, a melyet részekre szedve,

egyszerű utazóládákban szállítottak Bresciába. Minden darabján szám van s ez által rövid két nap alatt sikerült fölszerelni. Az egész gép olyan, mintha a komoly, kevésszavu Curtiss nagy gondot fordított volna gépének tetszetős, szép formájára is. Motorja, a melyet szintén önmaga tökéletesített, a legkisebb s a legerősebb valamennyi között, olyan, mint egy apró ékszer, noha ötven-hatvan lóerő kifejtésére alkalmas. Nevezetes szerepet fog játszani a versenyen Rougier is, a francia Dietrich-féle gépkocsigyár legkitünőbb soffőrje, a ki csupán a két utolsó nap volt jelen Reimsban, mindazáltal sikerült egyhuzamban kilencven kilométert repülnie s megnyerte a magasságverseny negyedik díját is. A vetélkedés szeptember 20-áig tart, a főversenyek azonban öt nap alatt kerülnek sorra, reggel tíz órától estig. Negyedóránként indulnak a gépek s ha tizenöt perc alatt nem sikerül a fölszállás, újabb gép kerül sorra.

Mai távirataink itt következnek:

Brescia, szept. 10. Délelőtt Curtiss megkísérelte a felszállást nekiszaladással, de sikertelenül, mert készüléke csak 40 méternél hosszabb futás után tudott felemelkedni. Szép repülést végzett azonban tekintélyes magasságban, mely alkalommal egy pályakört irt le. Délután Anzani számos hiábavaló kísérlet után meglehetősen jó repülést végzett. Rougier két gyönyörű repülést mutatott be, melynek egyikével pályázik a magassági díjra, minthogy 100 méternél magasabba emelkedett és 11-12 kilométert tett meg 12 perc és 20 másodperc alatt. Felszállását viharos ovációkkal fogadták. Blériot a közönség élénk ovációi közben végzett két szép repülést.

Curtissnak sikerült újabb kísérleténél a nekiszaladási verseny díját megnyerni, amennyiben 60 méternél rövidebb nekiszaladás után emelkedett föl készülékével. A rendező-bizottság 60 métert állapított meg a minimális nekiszaladásnak. Curtiss ezután a közönség élénk tetszése közben gyönyörű repülést végzett, amennyiben nagy gyorsasággal repült 30 méter magasságban két körpályán.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Turisták ülése. A turista egyesület tegnapelőtt este az egyesület helyiségébe népes választmányi ülést tartott, a melyen Schmidt János dr. egyesületi igazgató elnökölt. Erdélyi Gyula jegyző beszámolt a déli Kárpátokba — Petrozsény, Szurdok, Bólibarlang, vajdahunyad, Gyálár — rendezett három napos szép kirándulásról, a melyen 25-en vettek részt. A kirándulás a helyi viszonyok és az előre nem látott körülmények miatt 49 korona ráfizetéssel végződött. Ritt Gyula titkár beszámolt a Magas-Tátrába rendezett 5 napos kirándulásról, melyen 32-en vettek részt, köztük 9 hölgy. A megtett ut kilométerekben gyalog, vasuton, siklon, villanyoson, kocsin 1249 klm.

A szép és kellemes időben megtartott kirándulásról a résztvevők maradandó kedves emlékekkel tértek vissza. A kirándulás tiszta jövedelme 56 korona 34 fillér. Elnök előadja, hogy az „Aradi Atlétikai Klub” ez évben jubilálja 10 éves fenállását és ez alkalommal országos jelentőségű jubilaris sport ünnepélyt rendez. Együtt érezve a nemzeti sportot űző és ifjaink testedző ügyességének fejlesztésével foglalkozó rokon egyesület intenciójával, indítványozza, hogy a turista egyesület az irányban rokon, a komoly munkában kitartó, tetterős és a célban egy: az egységes magyar társadalmi élet fejlesztése érdekében eredményesen küzdő jubilaris egyesületet üdvözölje és erkölcsileg támogassa és rendezendő országos versenyük verseny számaihoz egy emlékdíjjal járuljon. A választmány az elnökölt igazgató indítványát hasonló szellemben, melegen megemlékezve az Atlétikai Klub dicséretes működéséről, tárgyalja és teljesen magáévá teszi és a jubilaris ünnepségre három tagu bizottságot küld ki.

Ritt Gyula titkár jelenti, hogy Possevitz Tivadar dr. kir. főgeológus a Magas-Tátra és a Szepeesség című legújabb műveivel ajándékozta meg az egyesületet. Örvedetesen tudomásul vétetik. Virth János egyesületi pénztáros beszámol az egyesület vagyoni állapotáról, mely szerint ma az egyesületnek, a menedékház létesítése céljából összevont összes turista alapokkal együtt, összes készpénz vagyona 6536 kor. 48 fillér. Igazgatóság javaslatára a választmány egyhangu lelkesedéssel az Aradon felállítandó Kossuth-szobor f. hó 19-én tartandó leleplező ünnepélyének költségeire 50 koronát szavazott meg. A jegyző felolvasta az Uránia színház átíratát, melyben I. II. és III. helyen 25 százalékos kedvezményben részesíti az egyesület tagjait. A kedvezményes jegyek az e. irodában válthatók ki mindennap délután 5-7 óráig. — Ifj. Bund Henrik makói takarékpénztári titkár a gainai menedékház céljára negyvenöt koronát gyűjtött és azt az e. pénztárába beszállította. — Arad-megye alispánja utján 1085 korona folyt be, mely összeg a megyében megindított második gyűjtés szép eredménye. Örvedetesen tudomásul szolgál.

A lövöpetrii mérgezés.

Hogy bánt Róth a feleségével? A tárgyalás második napja.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 10.

A nyiregyházai esküdtbíróóság ma folytatta a feleséggyilkossággal vádolt Róth Albert bűnpörének tárgyalását. Már a tegnapi tárgyalás végén kihallgatott tanúk is azt vallották, hogy a lövöpetri-i földbirtokos durván bánt feleségével. Földváry Farkas gazdálkodó, Róth Albert sógora, a tulajdonképeni följelentő, elmondta, hogy Róth fegyvert is fogott egy alkalommal az ő jelenlétében az asszonyra. Ezt szemébe is mondta a vádlottnak, aki a vallomásra megjegyezte, hogy olyan rendkívül erejű ember jelenlétében, mint a tanu, nem lett volna bátorsága fegyvert fogni a feleségére.

Weisz Sámuel, aki szintén sógora a vádlottnak, azt mondta, hogy a vádlott durván bánt a feleségével. Az a meggyőződése, hogy Róthné nem halt meg természetes halállal. Weisz Sándor, a harmadik sógora a vádlottnak, azt vallotta, hogy a vádlott azért élt rosszul a feleségével, mert az apósa az anyósára hagyta egész vagyonát. Róth arra ösztökölte a feleségét, hogy támadja meg a végrendeletet, de az asszony arra nem volt hajlandó.

Róth házasságlete.

A mai tárgyaláson — mint Nyiregyházáról táviratozzák — Grosz Hugó volt az első tanu.

Róthné — ugymond — ő előtte is gyakran panaszkodott, hogy férje rosszul bánik vele. Arról, hogy Róthné nagy beteg lett volna, nem tud. Járt ugyan Budapesten, de az orvosok csak diétát rendeltek neki. Panaszkodott arról is, hogy férje az ő akarata ellenére kötött új házassági szerződést, amelyet ő csak nagy nehezen irt alá.

Grosz Hugóné a következő tanu, aki annyit tud, hogy Róthné házasságlete kezdettől fogva boldogtalan volt és csak az utolsó hónapokban irta az asszony, hogy boldog.

A diploma nélküli kórorvos.

Bárany Sámuel tanu elmondja, hogy már a temetés alkalmával gyanakodott Róthra, azonban Radics dr. kórorvos megnyugtatta, hogy a halott boncolása felesleges. Mikor a temetés után hazamentek, a kocsin ülve Róth arcán kaján mosolyt látott. Ettől kezdve még jobban gyanakodott.

Az elnök megállapítja ezután, hogy Radics dr.-nak, aki becsületére és diplomájára hivatkozva állította a cselédek előtt, hogy nem történt mérgezés, — nincs is diplomája. Radics kórorvosi pályáját mint nem végzett orvosnövendék kezdte, akinek csak azért engedték meg gyakorlatának folytatását, mert a kórorvosi állásra éveig nem jelentkezett pályázó.

A fővény férj.

Bárany Sámuelné azt állítja, hogy Róthné egészséges asszony volt. Csak egyszer volt Budapesten egy tanárnál, aki marienbádi kurát ajánlott neki, de nem utazhatott el, mert férje nem adot pénzt neki. Róthné gyűlölte urát, el is akart tőle válni, de Róth nem akarta kiadni az asszony hozományát.

A tárgyalást ekkor délutánra halasztották.

A koronatanu vallomása.

A délutáni tárgyaláson nagy érdeklődés és izgalom közben kezdték meg a pör első koronatanujának, Pajka Borbálának kihallgatását. Pajka Róthék cselédje volt és a bűnpártolás alól ugy a vádtanács, mint a tábla felmentette.

Pajka rendkívül pontossággal és meglepő következetességgel mondja el vallomását, mely minden tekintetben a vádlott javára szól.

— Elhunyt urnóm — beszéli Pajka — heves természetű, ingerlékeny, bár jólelkű asszony volt. Állandóan betegeskedett és gyógyszerekkel élt, melyeket még férje elől is elzárt. Cselédeit minden titkába beavatta és még legintimebb dolgairól is beszélt velünk. Tudom, hogy urnóm sósfürdőket, gőzöléseket és egyéb gyógymódokat használt és ilyenkor segédkeztem is neki. Halála előtt, egy nappal gyomorgöresökről és hasfájásról panaszkodott. Mikor másnap az orvos által rendelt gyógyszereket elhozták, az ur nem volt otthon. Templomba ment és elindulás előtt csókkal bucsuzott feleségétől. Ezután én vittem neki poharat, kanalat és cukrot és ő jelenlétében töltötte be az orvosságot a pohárba és itta azt ki. Majd visszafeküdt ágyába és ránk parancsolt, hogy ne háborgassuk, mert pihenni akar. Erre a hálószoba ablakait becsuktuk és dolgunkra mentünk. Délfelé az éléskamra kulcsára lévén szükség, költögetni kezdtük urnónket és ekkor vettük észre, hogy meghalt. Gazdánkért küldtünk, aki rémülten rohant haza. Élesztgetni próbálta, mialatt a szoba megtelt ismerősökkel és kíváncsiakkal.

A tanu elmondja ezután, hogy az orvosságos üveget és a poharat azóta nem látta és nem tudja ki tette el. Hogy az asszony családja megvetően bánt a férjével, bizonyítja az is, hogy a haláleset napján sem beszéltek vele.

Az elnök és az ügyész keresztkérdésekkel próbálja zavarba hozni a tanut, de az nem keveredik ellenmondásba.

A többi cseléd.

Kozma Julis szobaleányt hallgatták ki ezután, aki három évig szolgált Róthéknál. Elmondta, hogy az elhunyt egy izben ezt mondta előtte:

— Szégyenlem tettemet, hogy az uramat két hónapra itthagytam.

A bíróság Pajkát és Kozmát megeskettevallomásukra.

Dávid Hermina szakácsnőt hallgatták meg ki, aki részletesen elmondja a halál körülményeit, melyeket állítólag Pajkától hallott.

A bíróság erre a tárgyalás folytatását szombatra halasztotta.

Harc az északi sark körül.

A közvélemény Cook mellett — Dönt a választott bíróság.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 10.

Azok a heves támadások, melyekkel Peary Róbert versenytársát, Cookot illette, a közvélemény szimpátiáját mindinkább Cook felé irányítják. Dániában a királyi család, a kormány, a tudósvilág és a közönség lelkesen védi Cookot, sőt már az amerikai közvélemény is jogtalanoknak tartja Peary durva támadásait. Cook maga kijelentette, hogy kész bizonyítékait választott bíróság elé bocsátani és az eszkimókért küldendő expedíció költségeit fedezni. Egy-két hét múlva már mindkét sarkutazó Newyorkban lesz, ahol azután a tudományos világ fog ítélni az északi sark felfedezésének dicsőségéért vívott küzdelemben.

Mai távirataink itt következnek:

Cook elutazása Amerikába.

Kopenhágából táviratozzák: Cook már ma Hagenbe utazott, ahol hajóra száll és szeptember 21-én érkezik Newyorkba. Elutazása előtt kijelentette, hogy még talán az idén, de legkésőbb jövő tavasszal expedíciót küld, hogy az Newyorkba hozza azt a két eszkimót, aki utitársa volt.

Cook bizonyítottát.

Kopenhágából jelentik: Cook dr. tegnap az itteni egyetemen történt disz doktorrá avatása után a következőket mondta:

— Ezt a méltóságot a megtisztelés teljes méltánylásával fogadom el. Ezzel a kitüntetéssel Önök rányomták bélyegüket kutató utazásomra. Ez az oka annak, hogy mindenképp Önöknek adom meg a vizsgálat jogát és csak arra kérem Önöket, várjanak, *mig eljön annak ideje*. Az ellenem intézett támadások következtében hajót akarok küldeni Grönlandba, hogy Newyorkba hozsam azt a két eszkimót, akik utazásomban résztvettek. Newyorkban majd Rasmusen Knut és mások előtt nyilatkozni fognak ezek az emberek. Most más mondanivalóm nincs.

Cook beszéde után viharos tetszésvihar támadt. A trónörökös, György herceg, a miniszterek s az egyetemi tanárok sorra kezdet fogtak Cookkal. Amikor Cook a teremből kilépett, valamennyien felemelkedtek helyükről. Peary ismételt támadásai ellenére a közvélemény egészen Cook pártján áll. Az összes skandináv kutatók védelmére kelnek és eddig csak Nansentől nem jött határozott válasz.

Cook kijelentette egy újságíró előtt, hogy bizonyító anyagának egy részét magával hozta, de legnagyobb részét Whitneynek adta oda, aki jachtján elvitte azokat Amerikába.

A közvélemény Peary ellen

Londonból táviratozzák: Az amerikai sarkklub elnöke, Osborn kapitány, a legélesebb módon nyilatkozik Peary ellen, akit szájhősnek nevez. Osborn kijelenti, hogy ő Bradley-el és más személyiségekkel együtt Pearynek Amerikába való megérkezése után azonnal be fogja bizonyítani, hogy Peary közönséges szélhámos. Osborn eskü alatt kész kijelenteni, hogy Peary kinyitotta Cooknak a bőröndjét, kilopta belőle a kutató jelentését és fontos tudományos főljegyzéseit. Peary ezenfelül Cooknak egy fe-

leségéhez intézett levelét is felbontotta és miután elolvasta, újból lepecsételte és elküldte.

Kopenhágából táviratozzák: Cook tegnap este egy újságírónak ezeket mondta:

— Nem helyeslem Osborn kapitánynak Peary ellen intézett vad támadásait. Osborn egyébiránt az „American Arctic” klubnak elnöke és régi számos tapasztalatokkal rendelkező sarkutazó.

Newyorkból jelentik: Ugy Cook, mint Peary valószínűleg 21-én érkezik Newyorkba. A mindkét részen levő mérsékelt elemek addig talán módot találnak arra, hogy a versengés nyugodtabb irányba forduljon. Tegnap óta a közvélemény majdnem egészen átesapott Cook javára. Cook ellen az nevelte a bizonytalanságot, hogy nagyon gyorsan jutott el Ethától az északi sarkig. Most azokból a jelenségekből, melyeket Peary expedíciójából leírt, megállapítják, hogy Peary még sokkal gyorsabban jutott el az északi sarkig. A közvéleményre nagy hatást tett az is, hogy a dán királyi család rendületlenül Cook pártján áll.

Választott bíróságot!

Newyorki távirat jelenti: Valószínű, hogy egy amerikai tudós társulattól választott bíróság fog alakulni, amely előtt Cook és Peary előterjesztik bizonyító anyagukat. Az amerikai higgadtabb közvélemény azt reméli, hogy mindkét utazó alá fogja magát vetni a bíróság döntésének.

Washingtonból táviratozzák: A tengerészeti hivatal geodetikus osztálya elvállalta a döntő bíró szerepét abban a vitában, mely Cook és Peary között kitört.

Newyorkból táviratozzák: Taft elnök tegnap egy felköszöntőben azt az óhajtást fejezte ki, hogy Cook és Peary dolgukat ne az egész világ előtt, hanem otthon intézzék él. Peary barátai arra kérték a kormányt, hogy Pearyt *tengernagygyá* nevezze ki.

Peary feleségének nyilatkozata.

Newyorkból jelentik: Pearyné asszony látogatói előtt kijelentette, hogy nem szabad hozzá kérdést intézni Cook drről, férjének vetélytársáról. Peary asszony annak idején elkísérte egy expedícióra az urát és egyetlen leánya a világ legészakibb táján született fehér gyermek. Pearyné asszony most Maine-ben, egy kis helyiségben tartózkodik. A mikor a minap este egy hölgytársasággal férjének remélhető visszatéréséről beszélt, egyszerre berohant a szobába leánya, a tizenhat éves Mária s kezében egy nyitott táviratot lobogtatva így kiáltott:

— Hurrá, a papa elérte az északi sarkot.

Pearyné asszonynak még a szava is elakadt örömeiben. A táviratkihordó ezalatt már kikürtölte a hírt az egész helységben. Az emberek összecsődültek a ház előtt és folytonos hurrázás közben egy hatalmas esillagos lobogót hoztak elő és kitűzték Pearyék különben szerény villájának homlokzatára. Ekkor Pearyné kilépett az erkélyre s a következő beszédet mondotta:

— En és Peary parancsnok huszonegy esztendeje vagyunk házasságban, s férjem csaknem az egész időt az arktikus tájakon töltötte. Hogy egy télen át együtt lehessen velem, el kellett vele mennem a jégmezőkre. Ide haza csak néhány nyáron át volt. De ez most már utolsó utazása volt. Most már egészen magamnak akarom őt.

Peary az eszkimókról.

1908. július 7-én indult el Peary mostani sarki útjára, amely az északi sark felfedezésével végződött. Utrakészülődése napjaiban intervjúolta

meg Luigi Barzini, a „Corriere della Sera” munkatársa, aki ma a világnak legelső riportere. Levelében, amelyben lapjának beszámolt, így jellemezte Pearyt:

— Peary parancsnok atléta természetű és katonás arcú ember. Kevés férfit láttam, aki első látásra a legyőzhetetlen energia olyan benyomását tudná kelteni, mint ő. Széles és magas homlokába a két szemöldök között az akarat barázdája vágódik bele. Sovány arcán a szögletes állkapocs az erőt jelzi, előreugró álla pedig a macacsságot. Tizenhat esztendeje járja az északi sark utait. Négy sarki expedíciót is szervezett és vezetett, amelyeknek során összevissza, keresztül-kasul bejárta annak a földdarabnak a holt kontinenseit és mozdulatlan tengereit. Első utai azonban csak felderítő szemlék voltak. Tereptanulmányok. Első expedíciójára a feleségét is elvitte magával, sőt egyik gyermeke Grönlandban született meg. A mikor szándékait, reményeit tudakoltam, nem úgy beszélt közeli útjáról, mint a ki sikerében reménykedik, hanem mint az olyan ember, a kinek legkisebb kétsége sincs benne. „I think I shall reach the North Pole, this time!” (Azt hiszem, ezuttal eljutok az északi sarkra.) Az ilyen nagy bizonyosság ragadós. Hitével egy sereg gazdag embert tudott maga köré toborozni és megalakította velük a „Peary Arctic Club”-ot, a mely expedíciójának költségét fedezi. „Azt az erőt, a melylyel eljutok a pólusra — magyarázta Peary — [az eszkimók szolgáltatják majd. Ez a derék nép kutató utamnak utolsó szakaszában az lesz nekem, ami a szén utam első szakaszában.” Grönland nyugati partján, a Smith-átjáró közelében él egy néptörzs, a mely az istenét tiszteli Pearyben. 1818-ban fedezte fel ezeket az eszkimókat John Ross és „arctic highlandereknek” (sarki hegylakóknak) keresztelte el őket. De a sarki expedíciók már régóta csak Peary eszkimóinak nevezik őket. Valósággal baráti viszony fűzi őket hozzá; Peary csak úgy emlegeti őket, hogy „my friends” (barátaim) s nevén szólítja valamennyit. Minthogy főnn, a sarki tájakon a pénz ismeretlen és értéktelen holmi, eszkimó segítőitársai még csak nagy költséget sem okoznak Pearynek. Fizetésképpen fegyvereket, puskaport, golyót, szántalpnak való acélrudakat, skiket, tüet, ollót, tükröket visz nekik. Hatvan izmos legényt készül közülük hajójára venni Peary, azonfelül háromszáz kutyát és sok szánt. Több karavánt szervezek velük, a mik igen gyorsan haladnak majd előre, mert kutyával, szánossal művészi módon tudnak bánni s kitűnően ismerik a jeget, a sarki világ természetét, értik a rendjét, hogyan kell a jégsivatagban biztos menedéket építeni, el tudnak igazodni a jeleken, meg tudják találni az átjárókat. A karavánokat — folytatta előadását Peary — nyugatnak irányítom majd, azért nyugatnak, hogy a kelet felé zajló jéggel vitethessük magunkat. Így egyenes irányban haladhatunk majd s a fél utat megtakaríthatjuk azzal, hogy a munka egy részét a mozgó jégre bizzuk. A haladásunk különben igen gyors, erőszakolt, vad lesz. Azt hiszem, hogy 1908. április közepén elérem a sarkot. De ha el nem jutok odáig, kitelelek s megkísérlem másodszor is, ha kell, harmadszor is.

Peary ajánlata Taft elnöknek.

Newyorkból táviratozzák: Peary a következő sürgönyt küldte Taft elnöknek:

Van szerencsém az északi sarkot rendelkezésére bocsátani.

Peary.

Taft a következő sürgönyválaszt küldte:

Fogadja köszönetemet nemes eljárásiért, de bizony nem tudom,

hogy mit kezdjek az északi sarkkal. Szerencsét kívánok önnek, hogy ily fáradság után elérte utazásának célját és őszintén remélem, hogy megfigyelései a tudományt gazdagítani fogják. Ön az amerikaiaknak dicsőséget szerzett.

Taft.

Newyorkból táviratozzák: Az északsarki klub elhatározta, hogy a 21-én érkező Cook tiszteletére fényes bankettet rendez.

Vizsgálat a Nemzeti Múzeumban

Apponyi intézkedései.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 9.

Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a mai napon hivatalosan értesítette a Nemzeti Múzeum vezetőségét arról, hogy egyelőre a könyvtár vizsgálatára hivatalos bizottságot nevezett ki, mely azonnal megkezdte működését. A vizsgálat elrendelésének előzményeül a Kováts László sikkasztásai és az ezek nyomában hirlapi nyilvánosság előtt jelentkező bírálatok szolgáltak.

Előzőleg már történt ugyan a könyvtári vizsgálat megejtésére intézkedés, de ez egészen házi jellegű volt, melyet a könyvtári igazgatóság a hiányok hozzávetőleges megállapítására, saját hatáskörében végzett. Ez a vizsgálat azonban a kéziratári, könyvtári, nyomtatványi osztályok és a múzeumi épület földszintjén elhelyezett gyűjtemények anyagát nem érintette. Most következik aztán a rovincsolás, aminő évtizedek óta nem volt a múzeumi könyvtárban s kiterjed az összes könyvtári készletek ellenőrző vizsgálatára.

Hogy a hivatalos vizsgálat mekkora apparátussal fog végbemenni s a közoktatási minisztérium milyen nagy fontosságot kénytelen ennek tulajdonítani, bizonyítja az, hogy a kezdetben három taggal kijelölt bizottságot hatra emelték s a bizottságba szakembereket delegáltak. A miniszteri bizalmas leirat szerint a rovincsolás megejtésére ellenőrző szakértők gyanánt megjelennek: *Tonhazy Gyula* miniszteri tanácsos a közalapítványi ügyigazgatóságtól; *Sebestyén Emil dr.*, a közalapítványi ügyigazgatóság jogügyi főtanácsosa; *Erdélyi Pál dr.*, a kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatója; *Tagányi Károly dr.* országos főlevéltáros; *Sólyom Jenő* pénzügyi főtanácsos és *Bauer Ernő* miniszteri számtanácsos. A rovincsoló bizottsághoz szolgálattételre a könyvtár kijelölt tisztviselői és alkalmazottai az igazgatóság által lesznek kirendelve.

A könyvtár után a Múzeum többi osztályai is vizsgálat alá vétetnek s ezentúl bizonyos időközökben a hivatalos rovincsolás szabályszerűen meg fog minden egyes könyvtárnál tartatni. A most folyó revideálások következtében a közönség számára a könyvtár csak szeptember 16-án fog megnyitni, de a vizsgálat ezért a látogatások tartama alatt sem szünetel. Rendes körülmények között magának a könyvtárnak a reviziója teljes személyzettel két, két és fél hónapig szokott kényelmes munka mellett eltaratni, melyekhez ha hozzávesszük a kéziratári, hirlaptári, nyomtatvány és levéltári osztályokat, továbbá a pincében elhelyezett anyagot, meglehet, hogy három, esetleg négy hónapot is igénybe fog venni, míg a bizottság munkájával teljesen elkészül.

A KIRÁLYGYAKORLATOK.

Vilmos császár elutazása.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 10.

(Az uralkodók a gyakorlatokon.)

Grossmeseritsch-ből táviratozzák: Röviddel 9 óra után a felségek automobilon a gyakorlatterre indultak és amidőn a körüli teren átmentek, az ott egybegyűlt közönség ovációkban részesítette.

Vilmos német császár, Ferenc Ferdinánd főherceg trónörökösével, Károly Ferenc József főherceggel és kíséretével már reggel félhat óraker automobilon, egyelőre a két lovasosztály közötti térségre vonult.

(A német császár és az attasék.)

Grossmeseritsch-ből jelentik: A német császár a tegnapi fogadás alkalmával több külföldi attasét tüntetett ki megszólítással. Roig de Luys őrnagy, spanyol katonai attasétól megkérdezte, hogy mi az eredménye az ujoncállításnak és hogy vajjon a marokkói expedició számára van-e elegendő legénység. Eardley-Russel ezredestől, az angol katonai attasétól megkérdezte, lesz-e az idén nagyobb arányú hadgyakorlat Angliában. A svájci katonai misszió egyik törzstisztje előtt kijelentette, hogy nagyon örvendene, ha egyszer egy svájci hadgyakorlaton vehetne részt, mert a svájci hadseregnek igen érdekes újításai vannak. Levesque kapitány, francia katonai attasénál, a francia csapatok békefelszerelése iránt érdeklődött. Toronzó őrnagy, az argentiniai katonai attasét őfelsége még Berlinből ismeri és meghívta a würzburgi hadgyakorlatokon való részvételre. Lescianin ezredes, szerb katonai attasétól megkérdezte a császár, hol volt eddig akkreditálva.

— Kilenc éven keresztül Konstantinápolyban, felelte a szerb attasé, egy hónap óta pedig Bécsben vagyok.

Hakky bey őrnagytól, a török attasétól azt kérdezte, hogy vajjon részt vett-e tavasszal az ifjú törökök mozgalmában, mire Hakky bey azt válaszolta, hogy Mahmud Schefket pasa főparancsnok törzskarában Enver bey-jel együtt részt vett a Salonikiból Konstantinápoly ellen akkor intézett támadásban. Sigray gróf százados, olasz katonai attasé előtt sajnálatának adott kifejezést, hogy állásából visszavonulni szándékozik. Masataro Fukuda ezredest megkérdezte, hogy vajjon a japán háboruban részt vett-e, mire a japán attasé azt válaszolta, hogy a kínai háborút zászlóaljsegédtiszti minőségben, az orosz háborút pedig, mint egy gyaloghadosztály vezérőnöke küzdötte végig. Da-Villa-Baesa alezredestől, a chilei attasétól azt kérdezte ő felsége, vannak-e még a chilei hadseregben német katonatisztek. Az attasé igenlőleg válaszolt és kijelentette, hogy azok a német tisztek, kiket a hadsereg oktatására szerződtek, később aktíve beléptek a hadseregbe.

(A gyakorlatok.)

Grossmeseritsch-ből táviratozzák: Szeptember 9-én megtörtént a 4-ik hadsereg parancsnoksága (északi fél) által elrendelt visszavonulás a Rudikau környékén, miközben fenntartotta az összeköttetést a déli félnek utánajövő 13-ik Landwehr hadosztályával. Itt ismét az utra függélyes arcélben foglaltak állást. E közben a 25-ik gyalog hadosztály már délelőtt, a trebitsch-gross meseritschi ut felé megkezdett kanyarodással, a délután folyamán a Narametsch-Budischau közötti térségre érkezett, a honnan Rudikau irányában a 15-ik gyalog hadosztály és a 9-ik hadtest ellen

oldaltámadásra nyomult előre. A szemben támadó 13-ik Landwehr-hadosztálytól támogatva sikerült a déli fél hadosztályának este 8 óra felé azt az eredményt elérnie, hogy a 9-ik hadtest a Grossmeseritschtől délre levő magaslatokra volt kénytelen visszavonulni. Egész a késő esti órákig tartott az üldözési harc. Az északi fél 7-ik lovas hadosztálya Tischnovitz-ról Gross-Bittetsch-en át előrenyomult, ahonnan a 3-ik gyalogezred egy századával, amelyet az 5-ik hadosztály bocsátott rendelkezésére, Namiest felé hatolt előre. Minthogy azonban az e helyhez közelfekvő erdőségekben a déli félnek több osztálya, még pedig 6 század, helyezkedett el, a melyek közül a 3-ik lovas hadosztály az előnyomulásra készen állott, a 7-ik hadosztály a Gross-Bittetsch felé való visszavonulásra kényszerítette az északi fél lovasságát. Az üldöző gyalogság elfoglalta az erdőség szélét, a 3-ik lovas hadosztály nagy kerülőt tett, hogy a délkeleti oldalba támadhasson.

A terep nem volt alkalmas nagy lovas tömegeknek kifejlődésére, úgy hogy a két csoportnak hosszú ideig várakozva kellett egymással szemben állania, amíg a főcsapatoknál történt események a 7-ik lovas hadosztályt arra indították, hogy a 9-ik hadtesttel közelebb érintkezésbe lépjen és e célból Ossowa és Birischka vidékére vonuljon. A 3-ik lovas hadosztály követte, figyelemmel kísérve mozdulatait, míg este felé a hadsereg parancsnoksága visszarendelte. A 4-ik hadsereg 2-ik csoportja és a szeptember 8-ig Boshkovitz környékére ért 1-ső hadtest (15-ik gyalog hadosztály és 46-ik Landwehr hadosztály) 9 óraker érte el a menet célját, amelyre törekedett, Krimsikaut és Svatoslaut, Gross-Bittetschtől észak-keletre, ahová erős elővédet toltak előre.

Szeptember 9-ikének estéjén eszerint a 4-ik hadseregnek 9-ik hadteste Grossmeseritschtől délre, az 1-ső hadtest ettől keleti irányban 20 kilométerre, Gross-Bittetsch környékén és a 7-ik lovas hadosztály a kettő között, a középen foglalt állást.

A déli fél is kétrészre osztotta csapatait: a 13-ik Landwehr hadosztály és a 25-ik gyalog hadosztály, amelyek harcolva a 9-ik hadtest körül maradtak, továbbá az Oslawa folyótól keletre, a Namiestől északra eső térségen nyugovóra tért 4-ik gyalog hadosztály a 3-ik lovas hadosztály mögött.

Szeptember 10-ére elhatározta a déli fél, hogy a visszaszorított 2-ik hadtesttel szemben csak a 13-ik Landwehr hadosztályt hagyja meg és a 25-ik gyalog hadosztályt az éj folyamán a 4-ik gyalog hadosztályhoz tolja át, hogy ezzel a csapattal Oslawan helységtől keletre szembe szálljon a Gross-Bittetsch felől várható ellenséges első hadtesttel.

Ezért a harc második napján az érdeklődés elsősorban a Gross-Bittetsch és Oslawa közötti események felé fordult, ahol az északi fél első hadtestével való harc és alkalmasint a két lovas hadosztály összetűzése várható. Eszerint a hadgyakorlatok vezetősége korán reggel a Tassautól Gross Bittetsch felé vezető ut mentén, egy Breska helységtől észak felé lévő magaslaton foglalt állást. A gyakorlat vezetősége korán reggel a Tassau-grossbittetschi uton Breschka helységtől északra fekvő magaslaton állott. Vilmos császár Ferenc Ferdinánd főherceggel és Károly Ferenc József főherceggel s a kísérettel reggel fél 6 kor automobilon a két lovas hadosztály közti területre indult, őfelsége pedig legszükebb kíséretével reggel 7 óraker Erzsébet királyné lelkiüdvéért mondott gyászmisén vett részt. A szolgálatra nem rendelt tisztek szintén ott voltak a plébániában tartott rekviemen. A

gyászmiséről őfelsége automobilon hajtattott a hadgyakorlat vezetőségének pozíciójához. A rendkívül szép őszi idő ma sem változott.

(Vilmos császár bucsuzása.)

Grossmeseritschről táviratozzák: Délután 3 órakor az udvari étkező sátorban villásreggeli volt, melyen a két uralkodó és a főhercegek vettek részt. A reggeli után Vilmos császár elbucsuzott a hadgyakorlat vezetőségétől, az automobilcsapat tagjaitól, a katonai attaséktól és a sajtó képviselőitől. A császár a magyar automobilcsapat vezetőjét, Szapary Pál grófot szintén megszólította és reményének adott kifejezést, hogy a hadseregnek modern közlekedő eszközökkel való ellátásában Magyarország is részt vesz.

Ferenc József a következőképpen bucsuzott el vendégétől:

— Szerencsés utat, a közeli viszontlátásra!

Vilmos császár így válaszolt:

— Remélhetőleg még ebben az évben.

A két uralkodó ekkor megölelte és megcsókolta egymást. Vilmos császár 4 óra 15 perckor automobilon elhagyta a hadgyakorlatok színhelyét a cseh lakosság nagy óvációja közben.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* A színház bérlete. A színházi bérlés — mint a színházi iroda jelenti — serényen folyik, nap nap után többen és többen bérelnek; ilyen érdeklődés a bérlés iránt rég nem nyilvánult. Szendrei nem kimél semmi költséget és fáradságot, csak hogy az aradi közönség igényeit kielégíthesse. A bérlőknek olyan kedvezményeket biztosít, amilyent talán egy színigazgató sem. Az idén éppen úgy mint tavaly a vendégeket mind bérlésben játsszatja és mint tudvalevő, Szendrei nem is fukarkodik a vendégek lehozatalával. Esetleges felemelt helyárak mellett a bérlőközönséget egy fillérrel sem terheli meg. A fővárosban sikert aratott legújabb újdonságok gyors egymásutánban kerülnek nálunk is színre. Diszletre, ruházatra meg annyit áldoz Szendrei, hogy csak a fővárosi színházak tesznek túl rajta! A bérlétek aránytalanul olcsóbbak mint bárhol. A bérlétfizetések is eltérők a más vidéki városokétól, amennyiben másutt előre, egyszerre, vagy legjobb esetben két részletben fizetik, míg nálunk három részletben. Bérleni még mindig lehet a legjobb páholyokra és támlásszékekre, jog megszerzésével, a b. vagy c. napokon a színházi pénztárnál reggel 9 órától egész nap. Bérlétek: Alsó vagy I-ső emeleti páholy a, b, vagy c napokra 532 korona, közép nagy páholy 619 korona, II. emeleti páholy 280 korona. I. rendű támlásszék 135 korona, II. od rendű támlásszék 108 korona, III. ad rendű támlásszék 90 korona. Színlap bérlés házhoz hordva az egész időnyre 4 kor. A régi bérlőket kéri a pénztáros, hogy helyeik iránt intézkedni sziveskedjenek.

* Új műsor az Urániában. Nyomon követik egymást a szenzációk az Uránia színházban. Alighogy lekerült a műsorról Bleriot repülőgépe, Napoleon életének fenomenális jeleneteit mutatta be az Uránia klasszikus mozgóképében, a szombaton színe kerülő új műsoron pedig ismét nagyszerű látványossággal szolgál a publikumnak. Bemutatják a szíami király bangkogi jubileumáról készült mozgóképét. Csulalongkora szíami király, aki a milleniumesztendejében Budapesten is megfordult és európai műveltségével rokonszenves benyomást tett, ezen a képen mint ünnepelt keleti despota jelenik meg. A tarka ünnepségben felvonulnak a fehér elefántok, Szíam szent állatai, Bangkog egész lakossága, a királyi család, a követek,

szóval olyan nem mindennapi látványosság, amit szívesen néz meg mindenki. Az új műsor nyolc száma válogatott szórakozással szolgál a közönségnek. 791

Erzsébet királyné emlékezete

Erzsébet királyné halálának tizenegyedik évfordulóját hagyományos módon ünnepelte meg ma a hivatalos világ és az egyházak. Az állami, megyei és városi középületekre és valamennyi iskolára kitűzték a gyászlobogót.

A budapesti hivatalos gyászistentisztelet délelőtt tíz órakor volt a budavári korenázó Matyás-templomban, amely előtt Mátyás Hugó rendőrtanácsos és Beniczky Tamás felügyelő vezetésével diszruhás rendőrök tartották fenn a rendet, míg a templom főhajójában Andersz Károly őrnagy parancsnoksága alatt alabárdos koronaőrök alkottak sorfalat. A templom közepén diszes ravatal volt fölállítva, rajta Erzsébet királyné címerei, uralkodói jelvényei, a csillagkereszt és a Mária Annunziata-rend nagyszalagjai s az udvari spanyol etikettben előírt fehér keztyű és kinyitott fekete legyező. A ravatalra nyolc sör égő gyertya vetett fényt.

A fekete drapériával bevont főszentélyben foglaltak helyet Wekerle Sándor miniszterelnök, Apponyi Albert gróf, Zichy Aladár gróf és Günther Antal miniszterek, Sztéry József, Márffy Albin, Déry Zoltán és Ottlyk Iván államtitkárok, Rauch Pál báró horvát bán, Rudnyánszky József báró, a főrendiház háznapya, Bernáth Béla, a Kuria másodelnöke, Székely Ferenc koronaügyész, Szalay Imre, a Nemzeti Múzeum igazgatója, K. Lippich Elek dr., Szolmer Antal és Gerenday György miniszteri tanácsosok, Képesy Arpád, Gopcsa László és Lossonezy Géza miniszteri osztálytanácsosok, Fülepp Kálmán főpolgármester, Faller Ferenc tanácsos, Pekáry Ferenc dr. főkapitány helyettes, Fazekas Gusztáv, Pestvármegye alispánja, Sághy Gyula dr. udvari tanácsos, tudományegyetemi rektor vezetésével Mihályfi Ákos, Magyary Géza és Szinnyi József dékánok, Wartha Vince műegyetemi rektor, Demeczky Mihály dr. udvari tanácsos, az idegen államok konzulai s Ziegler altábornagy, helyettes hadtestparancsnokkal az élükön a tábornoki kar tagjai és a budapesti helyőrség tisztjei.

Az ünnepi gyászmisét Nemes Antal dr. pápai prelátus celebrálta az Erzsébet királyné milleniumi gyászruhájából készült egyházi ornátusban és a szertartásnál a hagyományos szokáshoz híven a cisztercita-rend tagjai segédkeztek. Istentisztelet alatt a templomi énekés zenekar a szerző vezetésével Vavrinec Mór karnagy nagy gyászmiséjét adta elő. A gyász-ünnep tizenegy órakor ért véget.

Grossmeseritschből táviratozzák: Az elhunyt Erzsébet császárné és királyné emlékét kegyeletesen ünnepelték meg itt is. A városi székesegyházban reggeli 7 órakor ünnepi mise volt, a melyen a helytartó, a tartományi főnök és a tartományfőnök helyettese, a hadügyminiszter, a tábornoki karral, a román vezérkari főnök, Crainiciano vezérőrnagy, a külföldi katonai attasék kara vettek részt. A templom megtelt közönséggel. A gyászünnep után a tábornoki kar és a külföldi katonatisztek a gyakorlótérre vonultak.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetői osztály — 151

Ki az örült?

— Fővárosi tudósítónktól. —

Ma délután egy uriasan öltözött idősebb férfi állított be a budapesti főkapitányság központi ügyeletes tisztviselőjéhez és dult arccal, nagy izgalmossal jelentette:

— Uraim, meg akarnak mérgezni.

A kijelentés nem keltett nagyobb emóciót a főkapitányság rideg falai között. És éppen ezért az ügyeletes tisztviselő gépiesen vette fel a tollat, hogy a tényállást jegyzőkönyvbe iktassa.

— Mi a neve? — kérdezte.

— Majsa János — felelte a panaszos.

— Foglalkozása?

— Nyugalmazott postafőtiszt.

— Hol lakik?

— Budapesten, Alsó-Barson, Felső-Barson.

— Hogyan értsük ezt?

— Hát úgy kérem, hogy a fővárosban lakom, a két Barson meg földbirtokom van.

Ezután rátértek a „tényállás“-ra.

— Az életemre törnek, meg akarnak mérgezni, — magyarázta a postafőtiszt — de rájöttem a dologra. Özvegy ember vagyok, tíz év óta tartok magam mellett gazdaasszonyt. Kovács Julis a neve. Eddig jól megértünk egymás mellett, de mostanában úgy látszik, hogy megbolondult a gazdaasszonyom. Mindenáron azt akarja, hogy feleségül vegyem és mert eszembe sincs ilyen bolondságot elkövetni, a vagyonomra vetette ki a hálóját. Meg akarja szerezni és ezért engem készült eltenni láb alól. Már ötször vettem észre, hogy ciankálit kevert az ételembe, de nem sikerült a dolga. Mind az ötször vele ettettem meg a mérgezett ételt. Ugy látszik azonban, hogy ez a némbor magával a sáttáncal cimborál, mert nem lett kutya baja se. Kérem, tessék intézkedni, mert addig nem merek haza menni.

A nyugalmazott postafőtiszt vallomása nagyon különösen hangzott és a fogalmazó alaposan szemügyre vette a panaszt. Ez állotta a kutató pillantásokat s a hozzá intézett kérdésekre is teljesen helyes válaszokat adott, úgy, hogy a tisztviselő nem merte nyomban orvosi vizsgálat alá venni Majsát. Ugy intézkedett, hogy két detektív menjen ki Majsával a lakására és állapítsák meg, mi igaz a panaszból. Éppen kifelé indultak, amikor nagy robajjal pattant föl az ajtó és berobogott rajta egy természetes asszonyosság. Az első tekintete a postafőtisztre esett. Ebben a pillanatban az asszonyosság ökle a levegőbe emelkedett s néhány jól kormányzott, szabályos mozdulattal integetve a hirtelen megriadt Majsa felé, dühösen dörögött felé:

— No, te drágalátos mákvirág! Megkerültél. Megint rád jött a bolondóra?

Majd az ügyeletes tisztviselőhöz fordulva folytatta:

— Tetszik tudni kérem, már három napja nem volt otthon. Éppen az eltűnését jöttem bejelenteni. Veszedelmes ember. Tíz év óta ápolom, gondozom és most az a hála, hogy meg akar mérgezni.

A rendőrfogalmazót ez újabb kijelentés nagy dilemma elé állította. Most már tisztán látta, hogy a mérgekeverési históriából nem lesz szándékos emberölés kísérletének büntette, de viszont azt nem tudta eldönteni, hogy ki a bolond? Mert hogy egyik az, az bizonyos. Behívatta a rendőrvost s azután egyenkint vette vallatóra a két különös embert. A postafőtiszt volt az első. Még egyszer elmondatták vele a mérgezési történetet, azután megkérdezték, mi a bizonyítéka? Majsa egy ideig gondolkodott, azután az arcszíne elváltozott, a hangja rikácsolni kezdett és néhány keringöléssel végig lejtve a szobán, nótázta:

— Ábele, bábele kukk!

Az utolsó szónál a tisztviselő aroába fújt. A dolog tisztán állott már.

— Rendben van! — mondotta a fogalmazó. Ez súlyos bizonyíték.

— Ugye? — kiáltott diadalmasan a postafőtiszt.

— Igen, csak hogy úgy látjuk, hogy a gazdaszonya nagyon veszélyes teremts. Ha most lele is csuknók, idővel kiszabadul s akkor végrehajtja gonosz szándékát. Ugy teszünk, hogy bezárjuk a bolondokházába. Onnan soha se kerül ki.

— Brávó! Brávó! — ujongott Majsa.

Most az asszonyt hitták elő s miután meggyőződtek arról, hogy neki rendben van a szénája, megmagyarázták a helyzetet. Majsa közveszélyes elmebeteg, a lipótmezei tébolydába kell vinni, de hogy a beszállításnál baj ne legyen, azt kell hinnie, hogy a gazdaszonyt szállítják a tébolydába. Majd odakin elintézik a dolgot. Csakhamar előállott a mentők kocsija. A fogalmazó karonfogta a postafőtisztet és a kocsihoz vezette.

— Maga kísérje ki az asszonyt. Legalább látja, hogy megszabadult tőle.

A postafőtiszt nagy örvendezéssel válaszolt:

— Nagyszerű! De ne mondják meg neki, hogy ő a bolond. Hadd higgye amig kiérünk a Lipótmezőre, hogy engem visznek.

HIREK.

— Időjárás. A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 11-én az időjárás: változás nem várható.

— Erős Lajos dr. püspök Aradon. Ma délután fél négy órakor érkezett Aradra Debrecen felől jövet a tisztántuli református egyházkerület főpásztora, Erős Lajos dr. szuperintendens. A főpap fogadására Arad város részéről a polgármester helyettesítésében Lócs Rezső gazdasági tanácsnok, az aradi református hitközség nevében Csécsi Imre lelkész, Wiezer Lajos, Domonkos Lajos, Kálmán Ferenc dr., Gérecz Károly, Sebesy Ferenc presbiterek jelentek meg. Lócs Rezső a város nevében üdvözölte a püspököt, aki sajnálkozását fejezte ki a fölött, hogy csak egy rövid órát tölthet a vértanuk városában, amelybe úgy kellene minden magyarnak bezarándokolnia, mint a hívőknek hajdan Jeruzsálembé. Majd az egyház küldöttsége járult eléje és Csécsi lelkész szavaira megleghangu köszönettel felelt. Ezután Erős dr. a tiszteletére megjelent urakkal az étterembe vonult, ahol a társaság oszonnához ült. A Mezőhegyesre induló motoros jelzéséig szívélyesen elbeszélgetett környezetével és elmondotta, hogy a temes- és krassómezei telepéseket látogatta meg legutóbb, akiknél jómodot és megelégedést talált és azt tapasztalta, hogy a magyarosodás igen sokat nyert régi jó szokásaikat a származási helyükről magokkal vitt telepések révén. Végül sajnálatát fejezte ki Lócs tanácsnok előtt a miatt, hogy a Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyére nem jöhet el, de ebben a szeptember 14-től 24-ig tartó theologiai vizsgák akadályozzák, melyeken személyesen kell elnökölnie. Majd felszállt az Acsev. gyorsmotorjára, hogy Mezőhegyesre folytassa utját, ahol holnap templomot szentel föl.

— Az aradi függetlenségi kör védnöke és diszelnöke. Ma este a függetlenségi kör Nagy Kálmán elnökleje alatt tagavató gyűlést tartott, amely alkalommal rendkívül nagy számban jelentek meg a körtagok. A gyűlés lelkes ovációk közepette a kör védnökéül kiáltotta ki Kossuth Ferencet és diszelnökéül Barabás Bélát, a kiket diszokmányok átadása útján értesítenek megválasztásukról.

— A Kossuth-szobor leleplezési ünnepségét rendező bizottság ezúton is felszólítja Aradvárosnak különféle testületeit, köreit, klubjait, egyesületeit, az összes állami és községi hivatalok és iskolák vezetőit, illetve igazgatóit, hogy a leleplezési ünnepélyen való részvételüket, a jelentkező tagok számát s azon szándékukat, hogy óhajtanak-e a Kossuth szoborra koszorút helyezni, — minél előbb írásbelileg jeleljék be Lócs Rezső gazdasági tanácsosnál (Városháza I. emelet), hogy a rendező bizottság — tekintettel a nagy idegenforgalomra — idejében intézkedhessék az ünnepélyen fenntartandó hely irányában.

Tudvalevő, hogy Mericskay Ferenc szép bronzkoszorút küldött Párisból a Kossuth-szoborra. Az értékes ajándékot a következő levéllel köszönte meg a Kossuth-társaság:

Tisztelt Tagtársunk! Nem minden körülmény úgy uralja a lelkeket, hogy az érzelmeinek kifejezést is tudjon adni, különösen ha olyan csoda a hatás, mint amilyent az Ön remek koszoruja okozott. Aradváros tolmácsaként írom ezt ide, szószólójaként egész közönségünknek, rang, osztály s értelmi különbség nélkül. A Reinhart Fülöp butik üzlet kirakatába tettük szemlére és azóta sereggestül járnak csodájára műemkekének. Milyen fölséges valami volna, ha a nyert behatások kitörését, a csoda és bámulatnak kifejezést adó hangok 1000-féle skáláját, Edisongépen megörökítve, Önnek átszarmaztathatnám, úgy gyönyörködne művének sikerében, miként belé öntötte alkotó lelkét, mert a dicséret zengzeter szava nélkül nem hagyja el senki a mesés látnivalót. De ez csak a műértők és kíváncsi közönség megnyilatkozása, mely ez alkotásban honfűrtetének melegét, az áldozatkész, hálás, nagy értékű hazafi lelkét látja és érzi, míg mi, Társaságunk minden tagja büszkén osztozunk az Ön dicsőségében s érette csekély hálankul ide rójuk, hogy telítve vagyunk tudatával és az ércoszoruban összpontosítva látjuk az áldozatkészesség s összetartozandóság igaz érzetét s művészi alkotásának hatását még fokozottan érezzük, mert tudjuk, hogy cselekedetének forrása, honfűrtény, művészi ihletés és mély, igaz hazaszereget. A mai sivár önző korban, mikor az emberek legtöbbje az ideálok apostolainak szegődnek, hogy kínálkozó alkalmaknál, minél inkább önös célok érvényesítésén munkáljanak, csoda és esemény-számba megy az ilyen nagyszorú megnyilatkozás. E behatások tehetetlenségre kárhoztattak, nem tudtam írásokba fogni, hogy Társaságunk közönetének kifejezést adjak, minden megszólítást csekélynek, minden szóvirágot kevésnek tartottam s most szerencsémre, segítségemre érkezett sürgető kártyája s annak védelme alatt, hálánk és megnyugtatásunk kifejezőül inditon utnak e sorokat. Arad, 1909. szeptember hó 10. Szívélyes üdvözlettel: Nagy Kálmán elnök, Schwarz Zsiga, titkár.

A szoborleleplezés, előestéjén, 18-án este a színházban tartandó diszelnökösi előadást Rác Károly híres debreceni cigányprimásnak 20 tagu zenekara fogja bevezetni, egy nagyszabásu nyitányal.

— Aradmegye őszi közgyűlése. Aradmegye törvényhatósági bizottsága szeptember hónap 27-én tartja ez évi rendes őszi közgyűlést. A közgyűlésre most bocsátotta ki a tárgysorozatot Dálnoki Nagy Lajos alispán. A tárgysorozat szerint a megyegyűlés nevezetesebb pontjai: Nikodém János nagyhalmágyi szolgabíró elhunytával megüresedett szolgabírói állásnak és az annak betöltésével esetleg megüresedő állásoknak választás útján való betöltése. Aradmegye 1910. évi költségvetésének eldőlirányzása és ezzel kapcsolatban egyszázalékos pótdómeelés megajánlása. A közgyűlésen betöltésre kerül továbbá több közigazgatási bizottsági tagság és öt igazoló választmányi tagság.

— Lezuhant turisták. Krakóból jelentik, hogy a város közelében a Magastátrában négy fiatal ember lezuhant a hegyesücsről. A szerencsétlenül járt kiránduló turisták: Maluska Rikárd tűzérhadapród, Junger László, Junger Gusztáv és Göril bécsi egyetemi hallgatók. A kirándulók mély hegyszakadékba estek. A Junger-fivérek haláluknak, Maluska meghalt, Göril pedig súlyosan megsérült.

— Bleriot Budapesten. Bleriot aviatikus — mint fővárosi tudósítónk jelenti — ma tudatta, hogy a Vermezőn jövő hónap 17-én száll föl, 16-án este pedig a Lipótvárosi kaszinóban előadást tart.

— Letartóztatott orosz kémek. Krakóból táviratozzák: A rendőrség letartóztatta Religa Henrik 22 éves orosz alattvalót és két társát, akik hosszabb idő óta kémkednek Oroszország részére.

— A Kossuth ünnepély vendéglátói. Sarlot Domokos rendőrfőkapitányhoz, mint az elszállásoló bizottság elnökéhez sűrűn érkezik felelet a törvényhatóság által szétküldött meghívókra. Vármegyék, városok, főiskolák, egyesületek jelentik be a szoborleleplezéshez kiküldött képviselőknek névsorát. Az elszállásoló bizottság a beérkezés sorrendjében elintézi az érkező vendégek elhelyezését és értesíti őket ennek megtörténtéről. Sajnos azonban, hogy az aradi közönség eddig nem igen sietett lakásbejelentéssel az érkező vendégek elhelyezését biztosítani. Azért ezúton ismételtlen kéri az elszállásoló bizottság a közönséget, hogy akár telefon akár levelezőlap útján adja tudtára, hány személyt hajlandó lakással ellátni. Eddig a következők ajánlották fel vendégszeretetüket:

Klein Ignác Karolina-u. 2., Grünwald Simon Hunyadi-u. 4., Reichert Samu Weitzer-u. 1., Varga János Deák Ferenc-u. 30., Heim Bertalan Deák Ferenc-u. 33/34., Berta Gizella Deák F.-u. 9., Popovics Lila Weitzer-u. 2., Gerschl József Batthyány-u. 27., Lászlófy Emánuel Magyar-u. 20., Varga Imre Magyar-u. 20b., Michelbauer Lajos Szt.-István-u. 8., Klein B. Vilmos Sina-u. 1a., Eich Jánosné Flórián-u. 6b., Weimann József Simonyi-u. 9., Pellegrini Dávid Simonyi-u. 11., Szavtuk József Simonyi-u. 13., özv. Blau Jánosné Rákóczi-u. 14., Kara Győző Erzsébet-körút 12., Scheffer Mátyás Chorin Á.-u. 1., Freuth Fülöp Szabadság-tér 9., özv. Spanlang Jánosné Flórián-u. 6a., Weil Alajos Szt.-Pál-u. 9., Örfy József Szt.-István-u. 1., Stengl Andor Tökölly-tér 6b., Tenclinger Károly tűzérsegi laktanya, Pécsi István Kapa-u. 47a., Cseh József Szt.-István-u. 1., Krispin József Deák F.-u. 28., Bódi Bódóg Szabadság-tér 20., Meistrovits János Hajó-u. 7., Gallert Péter Tökölly-tér 5a., Domokos Lajos Széchenyi-u. 2., Weinberger Ede Pöltenberg-u. 18., özv. Rosenberg Sándor dr.-né Eötvös-u. 16., Novák Péter Weitzer-u. 19., Debreczeni Imre Lipót-u. 8d., Malek Dezső Mikes K.-u. 13., Buzáki Gyula Kápolna-u. 32., Funkelstein József Atzél P.-u. 3., Walcher Ferencné Kinizsi-u. 1., Ungár Sámuel József főherceg-ut 1., Rauch Rajmund Kiss-u. 1., Frick Antal Bercsényi-u. 29., Simon Karolin polgári leányiskola, Berta Béla Könyök-u. 4., Berta Titusz Kossuth-u. 27., Stark Sándor Fejsze-u. 5., Kriszán Dezső E) Választó u. 10., özv. Lux Ubald dr.-né Andrassy-u. 20., Nesnera Aladár József főherceg-u. 7., Kollmann Ármán Boros B.-tér 28., Tumó Lajos Török G.-u. 17., özv. Schön Mártonné Mikes K.-u. 27-29., Szel Antal Demeter-u. 96a., Vajda János Tökölly-u. 6., Szablóczky János Csiky G.-u. 15., Lautner Mátyás Bem-u., Gallin-ter Antal Magyar-u. 17., Moskovitz Izidor Damjanits-u. 11., Szőke Rezső Magyar-u. 22., Klein Adolf Bercsényi-u. 17., Braun N. Antal Boros B.-tér 7., Hendl József Batthyány-u. 36., Kóvér Márton Batthyány-u. 21., Beretz Lajos Knezich-u. 6., Konta János Aranykéz-u. 9.

— A rendőr merénylője. A budapesti rendőrség hatóság elleni erőszak cimen letartóztatta Balassa Jenő 43 éves ügynököt. Balassa a Konti-utca 27. számú házában összeverekedett albérlő társaival s többek közt Lizicska Károly háziszolgának a fejéhez vágta az égő lámpát. Balassa garázdálkodása valósággal megrémítette a ház lakóit és rendőrt hívtak. Balog Géza 1718. számú rendőr sietett a házba rendet csinálni, de a dühöngő ember most ellene fordult. Megrohanta a rendőrt, leszidta, majd öklével az arcába vágott. A házbeli nagy-nehezen megfékeztek, bevitték a főkapitányságra, ahol a rabbiátus embert letartóztatták.

— Ujfajta repülőgép. Bécsből jelentik: Buck Rudolf műegyetemi hallgató újfajta repülőgépet talált föl, amelyet zajtalan motor hajt.

— Bérmozgalom a pékiparban. Többször írtunk arról, hogy a pékmunkások mozgalmát indítottak kollektív szerződés elfogadtatása céljából. A munkások átnyújtották a pékmestereknek a szerződés-formulát és a főkapitányhoz beadványt intéztek, melyben a békéltető bizottság összehívását kérik. Sárót Domokos főkapitány holnapra tüzte ki a mesterek és a munkás megbízottak között a tárgyalást.

— Mégis van fekete liszt. Egy jelentés megcáfolta azt az elterjedt hírt, hogy a vidéki szabóiparosok szövetsége a rossz adókat és fizeteket fekete könyvbe állítja össze. A „Magyar Ipar”-ban ez ügyben most nyilatkozik Krieszhaber Leó, a szabómesterek országos szövetségének elnöke s kijelenti:

A kifogásolt „Fekete könyv” intézménye a „Szabómesterek Országos Szövetségé”-ben már hat év óta áll fenn anélkül, hogy bárhol becsület-sértést, vagy zsarolást követte volna el. A „hitelbetörők” ellen ez a védekezés. Vozessünk fekete lisztát egyformán mindazokról, akik akár a fogyasztót, akár az iparost vagy kereskedőt csalárdul megrövidítik.

— Mattasich-Keglevich gázol. Csongrádról írják: A napokban egy autómobil állott meg a csongrádi főutcán, amelyben az autómobilvezetőn kívül két ur ült s az arra járó városi mérnököt megszólította az egyik ur németül, hogy merre kell menni Zentára. A mérnök megmagyarázta az utat, mire a gépkocsi tovább száguldott. Ezután nemsokára Gyánti János csongrádi kisgazda ment be a község házára és a következőket adta elő: A Csanytelek felé vezető uton örült vágatással jött egy autómobil. Amikor messziről meghallotta a gépkocsi pöfögését, tudva, hogy milyen ijedősek a lovak, leugrott a kocsirol, hogy kifogjon. A gyeplőt átadta a feleségének és jelezte az autómobilvezetőnek, hogy álljon meg egy pillanatra. A gépkocsi azonban nem állt meg. A lovak a gépkocsi zajára megvadultak, kirántották az asszony kezéből a gyeplőt, magukkal rántották a kocsit s a töltés széléről lefordították. Gyántiné bordatörést szenvedett, a kocsit izzé porrá tört, az egyik ló pedig a lábát törte, úgy hogy azt a helyszínen agyon kellett löni. A községből az eset után érdeklődtek telefonon Gyánti leírása és a városi mérnök előadása után a titokzatos autómobil gazdája iránt és ekkor az derült ki, hogy azon nem más ült, mint Kóburg Lujza hercegasszony-nal folytatott viszonyáról világszerte ismert Mattasich-Keglevich volt főhadnagy, aki Szegeden keresztül Zentára igyekezett.

— Vállalkozó, aki nem fizet. Több munkás feljelentést tett a csanádmezei alispánál, hogy Geiringer Károly, budapesti vállalkozó, aki a bánhegyes-dombegyházi utat építette, nem fizette ki a munkások járandóságát és azoktól jogtalanul levonásokat eszközölt. A közigazgatási bizottság mai ülésén tárgyalta ezt az ügyet és közben kiderült az is, hogy a versenytárgyaláson nem is a Geiringer cég ajánlata volt a legolcsóbb és annak idején vissza is utasították. A kereskedelemügyi miniszter azonban — akit a döntés joga illet — a Geiringer cégnek ítélte a munkát. Justh Gyula képviselőházi elnök az alispáni jelentés kapcsán indítványozta, hogy a panaszokat hozzák tudomására a kereskedelemügyi miniszternek és kéri, hogy a céget zárja ki a közszállításokból. Návay Lajos és Gellért Béla felszólalása után a bizottság elfogadta az indítványt. A feliratban kiemeli a bizottság, hogy bár föltétlenül elismeri a miniszter döntési jogát, a jövőben mégis kéri a megye önkormányzata véleményének figyelembe vételét.

— A lezuhant repülőgép-bajnok. A lapok megírták, hogy Lefebvre repülőgép-bajnok, aki a reimsi versenyen díjat is nyert, a napokban gépével lezuhant és agyonzúzta magát. Néhány héttel ezelőtt, a mikor viharos időben szállt föl, egy újságírónak a következőket mondta el utjáról:

— Ön arra kíváncsi, hogy mit érez az ember, a mikor repül. Nos, én megfelelhetek erre a kérdésre, mert ez a fölszállásom épen a századik volt. Hát először is — s ehhez nem kell nagy fantázia — madárnak képzelem magamat és szinte kedvem lett volna már többször arra, hogy a legelésző birkák közül egyet fölragadjak. Nemrég egy galamb keresztezte az utamat. Utána! — biztattam magamat. Gyorsan szelte a levegőt, én is kihasználtam egészen a motorom erejét. A verseny rövid ideig tartott, mert a kis szárnyas mihamar az én prédám lett. A szegény galamb belejutott abba az örvénybe, amelyet a csavar támasztott és holtan zuhant le a földre. Higyje el, uram, hogy gyilkosnak éreztem magamat. Meg is keresztettem az összezuzott állatkát, eltemettem a házamban, de azért tudom és érzem, hogy gyilkos vagyok és meg fogok bűnhődni érte.

Ime, ilyen poéta-lélek volt ez a modern ember. Sejtelve mihamar valóra vált és halállal bűnhődött a galamb haláláért. Lefebvre az első vértanúja a két év óta erőre kapott aviaticának. Bár Selfridge amerikai hadnagy, a ki tavaly Orville Wrighttal együtt lezuhant, szintén halálát lelte e kísérletnél, de ő csak utas volt a repülőgépen s nem vett aktív részt benne.

— Eltűnt járásbíró. Titokzatos eltűnési ügy szálat bogozza a kolozsvári rendőrség. A homályos esetnek Bauer Gyula nagyszabonyi királyi járásbíró a passzív hőse. Baueren, aki természetből fogva beteges idegzetű ember, nemrégiben súlyos idegbaj tünetei kezdtek mutatkozni. Családja az elmeavartól féltette és ezért úgy határozott, hogy Bauer költözködjék át Kolozsvárról lakó anyósához, mert így a levegőváltás is használni állapotának, azonkívül Kolozsvárról jobban is gyógyíthatja magát. Ugy is történt: Bauer Kolozsvárra utazott az anyósához, aki a javító-intézetben lakik. A bíró állapota azonban a legmondosabb kezelés dacára sem javult, sőt az utóbbi időben az elmeavart jelei kezdtek rajta mutatkozni. Tegnapelőtt elment hazulról és azóta nem látták. Az aggódó hozzátartozók tegnap délelőtt közölték a titokzatos esetet a rendőrséggel, amely azonnal a legszélesebb körű nyomozást vezetett be. Távira tozott az összes nagyobb erdélyi városok rendőrségeinek, egyszersmind Kolozsvár területén is a legügyesebb detektivekkel keresteti az eltűnt járásbíró. A nyomozásnak azonban mindeddig nincs eredménye. A bíró alacsony termetű, nagybajszu ember, aranykeretű orrsíptetőt szokott hordani. Eltűnésekor sűrű ruhát viselt. Nem lehetetlen, hogy a súlyos idegbajban szenvedő járásbíró a halálban keresett gyógyulást. A nyomozás folyik.

— Szerencsétlenül járt kalauz. Borosjenőről jelenti tudósítónk: Ma délelőtt súlyos szerencsétlenség történt a borosjenői állomásnál. Egy tehervonat tolatása közben Börsök Pál kalauz, aki a kocsikat kapcsolta, oly szerencsétlenül csuszott meg, hogy a mozdony alá került. A mozdony hamutartója a kalauz jobb karját összezúzta. Csillag Ignác dr. pályaorvos oly súlyosnak találta a sérülést, hogy amputálta Börsök karját. A vizsgálatot megindították.

— Visszaküldött aradi kivándorló. Mióta az Egyesült Államok erősen megszorították a bevándorlást, igen sok magyar embert küldenek vissza Amerika partjairól. A legutóbbi hetekben egy Zselenszky Gusztáv nevű aradi kivándorlónak kellett visszafordulnia Newyorkból, mert nem tudta felmutatni az előírt 125 koronát, mely nélkül az Unio nem engedi be az európai bevándorlókat.

— Magyar név. Klein Dezső felső kereskedelmi iskolai hallgató, özv. Kaudersz Simonné unokája Battonyáról, nevét belügyminiszteri engedéllyel Kovács-ra változtatta.

— Halálos szerencsétlenség Pécskán. Pécskáról azt jelentették ma az aradi ügyészségnek, hogy Tóth Ambrus gazdaember fegyvere, miközben vadászatra készülődött, elsült és a golyó a gazda oldalába furódott. Tóth azonnal meghalt. Az ügyészség megállapította, hogy a szerencsétlenség Tóth vigyázatlansága következtében történt.

— Hogy kártyáznak Csikszereván? Csikszereván állandóan nagy kártyázások folytak az utóbbi időben. Városszerte beszélnek, hogy egy nagyváradi kereskedő állandóan adja a makabankot és egy este 4000 koronát veszített. A hét elején aztán ismét megjelent a nagyváradi kereskedő és ez alkalommal a „Vigadó”-kávéház egy félreeső szobájában örült szerencsével nyert és egymásután 14—15 ugynevezett „sláger” csinált, ami végre gyanút keltett a játékosok körében. Feltűnt, hogy a gyanus idegen nagy nyeresége ellenére sem akarta elfogadni a pincértől rendelt új kártyát, mire a játékosok megvizsgálták a régi kártyákat és ekkor látták, hogy minden egyes lap meg van jegyezve. Azonnal értesítették a rendőrkapitányt és kiderült, hogy az illető szerencsés nyerő egy Keizler Kálmán nevű, rozott multu pincér, aki a kávéház főpincérével, Herbel Péterrel együtt szövetkezett a csikszerevai kártyás társaság kifosztására. A két hamiskártyást letartóztatták és átkísérték a kir. ügyészség fogházába, hol család büntette miatt megindítják ellenük az eljárást.

— Különös merénylet. Budapestről jelentik: Tegnap délután a Rókus-kórházban jelentkezett Varga Ilona 22 éves varrónő, aki elmondotta, hogy tegnap a Soroksári-ut 132. szám alatti lakásán Nagy Józsefné vitriollal leöntötte. A leány arcán súlyos sérüléseket szenvedett. Amikor megkérdezték, hogy mi oka lehet a merényletnek, megtagadta a felvilágosítást. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— Életunt aggastyán. Fővárosi tudósítónk írja: Szakács István 76 éves koldus tegnap a Garay-tér 9. számú ház udvarán mellbe lötte magát. Az életveszélyesen sebesült embert a Rókus-kórházba vitték. Szakácsnak Erzsébet-falván jobb sorban élő rokonai vannak, akik nem segélyezték. Ezért akart öngyilkos lenni.

— Deutsch Sándor táncintézetében (Ipartestület díszterme) a tanítás folyó évi október hó 2-án veszi kezdetét, melyre beiratkozni már most lehet Bercesényi Miklós-utca 18. szám alatt. Október hó 3-án ismerkedési estély, diák-, kereskedő és iparos-kolon. — Külön érák háznál vagy a tánciskolában, ugyszintén kívánatra vidéken is. 8419

— Kossak csász. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

TARKASÁGOK.

(A jó szokás.) Az elmúlt napokban írtunk már arról, hogy egyik aradi mészáros üzletben milyen furcsán beszélnek a megszokás következtében. Ez az eset is abban a mészáros üzletben történt. Egy dada bement a boltba és a kezében levő kis gyereket mutatta a mészárosnak:

— Nézze, milyen nagy már ez a baba!

— Az ám.

— Jó volna ha megmérné a mester ur, hány kiló.

— Jól van, mondta a mészáros — tegye a mérlegre, majd megméröm. De először mondja meg, hogy csonttal mérjem-e, vagy csont nélkül.

(A lakó joga.) A belváros egyik utcájában nagy patália volt tegnap este. Az egyik lakó tíz óra után ment haza s minthogy nem volt kapukulcsa, hát csöngetett. A méltóságos házmester csak

tizenötpernyi csöngetés után jelentkezett, amiért a lakó éktelen dühbe jött.

— Mégis csak botrány, — mondta — hogy az embernek itt kell ácsorogni a maga kényelmesége miatt.

— Csend legyen, — szólt a házmester méltóságteljesen.

— Még magának áll följebb? Fogja be a száját!

— Jobb lesz, ha maga befogja.

— Én be is fogom, de a magáét!

— Na most már elég legyen, mert ütök — mondta a mester.

— Én pedig azt mondom, hogy hallgasson, mert kiporolom!

Ki tudja, hova fajult volna a veszekedés, ha a házmester egy ötlettel el nem üti a dolgot.

— Kiporol? — mondta nyugodtan. — Azt nem fogja megtenni. Azt nem lehet.

— Miért ne porolhatnám én ki magát?

— Mert a házirend értelmében délelőtt tíz óra után tilos a porolás.

(A reglama.) A hadgyakorlaton lévő egyik aradi önkéntes küldte be hozzánk ezt az esetet: A káplárjuk hajnalban mindig nagyon haragos és a lassu önkénteseket folytonosan szidja.

— Ugyan káplár ur, — mondják neki — miért káromkodik annyit, mintha generális lenne.

— Maguk ezt nem értik. Maguk nem igazi katonák. Ha azok volnának, akkor tudnák, hogy a császár ő felsége hadseregének ez a három szó az alapja: szigorúság, fegyelem!

(Vagy-vagy.) Egy parasztagazda beült a nem-dohányzó-szakaszba és ott jóízűen pipált. A kaulauz belép és ezt mondja neki:

— Hallja kend, ha kend itt pipázni akar, akkor vagy oltsa el a pipáját, vagy menjen ki innen.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 10.

Az időjárás roppant változó. A hét elején már meglehetősen hűvös volt, míg két napja ismét meleg van.

Az idő eme rendellenes voltát alighanem a mezőgazdasági állapot sinyli.

A gabonaüzlet irányzata újlag kifejezetten szilárd.

A mai piacon eladásra került:

1500 mm. buza (uj)	12.80—13.20
300 mm. árpa (uj)	6.70—6.80
200 mm. tengeri (ó)	7.20—0
100 mm. rozs (uj)	8.70—8.80
300 mm. zab (uj)	6.80—6.90

A gabonárák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti aru- és értéktőzsde.

Távíratilag tudósítás.

Budapest, szeptember 10.

Amerika 2-el magasabb. Kínálát csekély, vételkedy, kereslet jó. 5 ezer mm. 10 fillérrel magasabb.

Az árák 50 kilónként számítva:

Déli zárlat	2 órai zárlat
-------------	---------------

Tengeri 1910. májusra	7.12—7.13	7.09—7.10
Buza 1909. októberre	13.62—13.63	13.60—13.61
Buza 1910. áprilsra	13.76—13.77	13.73—13.74

Rozs 1909. októberre 9.59—9.59 9.16—9.57
Zab 1909. októberre 7.34—7.37 7.33—7.34

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 56.62
Magyar hitelrészvény 77.25
Közuti vasut részvény 595.—

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycarnokának hivatalos árjegyzése.

Távíratilag tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. szeptember 10.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	12.75—12.85
76	12.85—12.95
77	12.95—13.05
78	13.05—13.15

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj	12.65—12.75
Rozs uj	8.60—8.70
Árpa uj	6.50—6.60
Zab uj	6.60—6.70
Tengeri régi	7.20—7.25

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

A. G. Budapest. Sajnálattalunkra, ajánlatára nem reflektálhatunk.

IDEGENEK ARADON.

— Szeptember 10. —

Fehér Kereszt szálloda. László Géza utazó Nyiregyháza. — Balla Miklós szerkesztő Budapest. — Dreiecker Emil kereskedő Pécs. — Jünker Arthur kereskedő Budapest. — Bottenstein Gyula mérnök Budapest. — Schütz Mór utazó Budapest. — Binder Frigyes utazó Medgyes. — Vermes Ernő utazó Temesvár. — Schvarozstein Pál utazó Budapest. — Erdész Rezső utazó Békésgyula. — Kemény Zsigmond utazó Budapest. — Beretvás Aladár utazó Budapest. — Weisz Herman utazó Bécs. — Guttman Albert utazó Budapest. — Singer Miksa utazó Bécs. — Ozinner Imre utazó Szeged. — Knoll Miksa utazó Bécs. — Grünfeld Miksa utazó Budapest. — Altmann Károly utazó Budapest. — Winter Fülöp utazó Budapest. — Pollák József utazó Kisjenő. — Weszelszky Adolf utazó Budapest. — Andrees János utazó Probsdorf.

Központi szálloda. Tausz Lipót fakereskedő Budapest. — Oláh Andor mérnök Budapest. — Sebestyén Samu dr. ügyvéd Budapest. — Wetzky Kornél utazó Budapest. — Juhász Bálint föld-birtokos Pankota. — Vajda Bertalan utazó Budapest. — Waldbaum Márk utazó Budapest. — Mayer Sándor utazó Budapest. — Weisz Sándor fakereskedő Brassó. — Szabó Andor utazó Budapest. — Berks Lajos jegyző Nagybuttyin. — Boszkovitz Ernő utazó Budapest. — Demkó Géza fő-jegyző Szentjános. — Kovács Béla kereskedő Lugos. — Nussbaum Izso kereskedő Brassó. — Blaskovits Ferenc kanonok Temesvár.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simenyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. szeptember 11-én, szombat:

1. Gyermekszeszély, Humoros. — 2. Berlini sport. Látványosság. — 3. Rendőrfurfang. Humoros. — 4. Idomított patkányok. Látványosság. — 5. A világitó toronyr leánya. Dráma. — 6. A vizen járó ember. Sportkép. — 7. A kis Sherlock Holmes. Dráma. — 8. A szíami király jubileuma. Látványosság.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTÉR.*

Kikellirtani

a kereskedővilágból azt a naiv hitet, hogy ma, a mikor olyan nagy versengés folyik az üzletek között, hirdetés nélkül is lehet boldogulni. Minden törekvő kereskedő hirdet, még pedig az

ARADI KÖZLÖNY-ben,

a melyet több százezer ember olvas mindennap.

Nemesfajú görög és sárga

dinnye

sárga kicsinyben kgként 20 és 10 fillér.
nagyban kgként 16 és 8 fillér.
görög kicsinyben kgként 7 fillér.
nagyban kgként 6 fillér.

Kapható: 2963

Hámory Gazdaságnál

Arad, D.ák Ferenc utca 3.

PFAFF

varrógépek

háztartási és ipari célokra.

Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek.

Minden egyes varrógépért a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jóságára.

Egyedül képviselő

Hammer Vilmos

műszerész

2993

Arad, Szabadság-tér 7. sz.

Telefon szám 98.

Mielőtt kályhát vásárolna, tekintse meg

ARAD, Boros Beni-tér 15.

szám alatt létező, reme-

kül felszerelt kályha

gyári raktárát.

SZILÁGYI ÉS TÁRSA,

Alkalmi vételek és eladások ékszertárgyakban
 arany és ezüstműekben, Arad legnagyobb óra és ékszerraktára

Deutsch Izidor
 órás és ékszerész
 Weltzer János-utca, Minorita-palota.

Zálogcédulák
 arany és ezüstműek, gyémánt és briliáns tárgyak a legmagasabb árban megvételnek vagy más tárgyra átcsereéltetnek
 TELEFON 438. TELEFON 438.

Villanyvilágítás,
 elektromotor, szellőztető, telefon, villámhárító, villamoscsengő és jelző berendezések.

Gáz- és villanycsillárok,
 lámpák és izzótestek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

DIAMANT FERENC
 Arad, Atzél Péter-utca 2.
 (a színház főbejáratával szemben, Bohus udvar.)
Telefon 595.

Gruss, Adressenverlag, Köln 88, 7274
 Gescheit, Iraschke, Köln 88, 7274
HERBERT

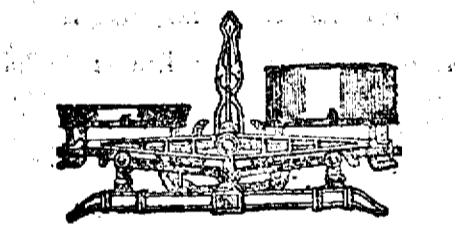

Őszi cipő-ajándékok.
 Valódi
amerikai czipők
 Weinberger János cipő áruházában
 kaphatók. 2095
Arad, Andrassy-tér 20.
 Telefon szám 312.

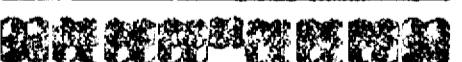

Czigler Ignátz
 szobafestő és mázolómester
Arad, Eötvös-utca 12.
 (May pék mellett.)

Elvállal szakmájába vágó mindezen mű munkákat helyben és vidéken árkülönbözet nélkül, legszebb kivitelben, legjutányosabb árak mellett, szavatosság mellett. 3276

WEISZ JENŐ
 mérlegkészítő lakatos
 Könyök-utca 1. vagy Andrassy-tér 9. sz.
 Van szerencsém a n. é. kereskedő urak és gyárosok, iparvállalatok szives figyelmét felhívni, hogy az összes lakatos munkák mellett vállalom mindennemű mérlegek szakszerű javítását és új mérlegek előírás szerinti készítését leggyorsabb és legjutányosabb kivitelben. Ugyiszint legelőnyösebb feltételek mellett megrendelés szerint készítek vidékre sűrűcsokat is.
 Tízados és százados mérlegek nagy javítóműhelye.
 Szives megkereséseket kér
Weisz Jenő,
 mülakatos.
 3251

14837—1909. kh. sz.
Hirdetmény.
 A f. évi szeptember hó 1-én életbe lépő 1909. évi II. t. c. a. kivándorlás tekintetében az 1903. IV. törvénycikk 2. §-ában felsorolt korlátozásokon kívül újabb korlátozásokat is állapít meg, melyek 1909. évi szeptember hó 1-től kezdve azokra is kiterjednek, akik utlevelüket a törvény életbeléptetése előtt kapták, de még ki nem vándoroltak.
 A 105858/XI 1909. B. M. számú belügyminiszteri rendelet értelmében az 1909. évi II. törvény-

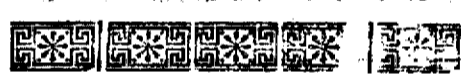
cik életbeléptetése előtt kiadott utlevelék f. évi augusztus hó 31-ike után csak azon esetben használhatók fel kivándorlás céljaira, ha abban a lakhelyük szerint illetékes utlevél kiállító hatóság igazolja azt, hogy az utlevél tulajdonosa a kivándorlásban az 1909. II. törvénycikk 2. §-a szerin korlátozva nincsen.

Felhívom ennél fogva mindazokat, akik kivándorlás céljaira hivatalomnál utlevelet nyertek és csak f. évi augusztus hó 31-iké után szándékoznak utrakelni, hogy az utleveleikkel a fent említett rendelet által megkívánt záradékolás eszközölhetése végett hivatalom utlevél ügyosztályánál a saját érdekükben is jelentkezzenek, mert mindazok a kivándorlók, akiknek korábban kiállított utlevele a most előirt záradékkal ellátva nincs, az 1909. évi szeptember hó 1-től kezdődőleg a rendőrhatalóságok által utjukban feltartóztatva és visszautasítva lesznek.

Arad, 1909. évi augusztus 15.
Sarlot,
 főkapitány.

Használt ólom
 megvételre keresnek

Könyvkötészetünkben egy ügyes fiatalembernek

Skorona kezdőfizetéssel felvétetik.
 Bővebbet a kiadóhivatalban.

Nagymennyiségű pléh-pánt maculatura eladó.

Értesítés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására adni, hogy **Teszling és Tasch** cég kötelékéből kiléptem. **Rőfös és divatárú** üzletemet **Asztalos Sándor-utca 1. szám alatt**, úgy mint eddig, továbbra is a nagyérdemű közönség legnagyobb meglegedésére nevem alatt tovább fogom vezetni.

Állandóan nagy raktárt tartok: **Vászon, Chiffon, Canavász, férfi- és női szövetekben; Barchet, Creton, és mindennemű mosó árúknak, valamint rövid és szövött árúk, fall, asztali és futó szőnyegek, fej- és nagykendők, paplan és garnitúrákat nagy választékban.**

Magamat üzletbarátaim és a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, maradtam kitűnő tisztelettel

Tasch Gusztáv.

3418

Tyúkszemétől mindenki megszabadul a Hajós-téle Anagallin használata által, nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű. Ara egy üvegnek utasítással együtt **70 fillér.**

Láb és kézizzadás azonnal és teljesen elmúlik, ha az izzadó részeket „Peppo“-val ecseteljük. A mirigyeket kiszáritja, a váladékot megszünteti és tökéletesen szagtalanítja. — Egy üveg ára utasítással együtt **1 korona.**

Poloskák kiirtása a legmegfelelőbb módon és teljesen „Phenolsav“-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, a poloskáknak még a petéit is kiirtja. Szaga nem kellemetlen s kezelése rendkívül egyszerű. — Egy üveg ára **70 fillér.**

Hajvesztő „Depillor“. E csodahatású szerrel minden oly helyről, ahol a hajnövés alkalmatlan, mint az arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. — Ara utasítással együtt **1 korona.**

Ideális legjobb, legtartósabb gummi óvszer a „NITER“, a világ legjobb preservativa. — **6 darab egy eredeti dobozban 2 korona.**

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél: **Hajós Árpád** gyógyszerésztárában **ARAD, Andrassy-tér 22. sz.** a megyeházzal szemben. —

Telefon 162. sz.

Ajánlunk első minőségű:

Porosz szalon fűtőszén,
Porosz légszesz pirszenet,
 Kétszer mosott **ostrai kovácskőszén,**
Rostált darabos bükkfaszén.

Jutányos árban, házhoz szállítva.

3263

Telefon 162. sz.

Előjegyzéseket téli szállításra már most elfogadunk.

Reusz Mór és Fia

porosz kőszén, koksiz és faszén telepe

Arad, Boros Béni-tér 12. sz.

APRO HIRDETÉSEK.

A kinek

ismeretségi híján

háztartásra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellőre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszoyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége,
--	---

AKI

bérbeadni kíván

birtokeket, házat, vadászterületet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,
---	---

AKI

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy
--	--

AKI

mindenestek vétel vagy bérbevétele céljából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbiztosabban ér csóit, ha az

"ARADI KÖZLÖNY"

kis hirdetési

rovatát használja.

Keresek

intelligens izr. uricsaladót, ki hajlandó 18 éves leányomat, aki IV-ik fe'ső polg. iskolába jön, teljes ellátásra elfogadni. Előnyben részesülnek, hol egy ilyen kora, esetleg idősebb leány is van. Cim Pless, Sikula. 3417

Perfekt könyvelő

férfit, ki németül is levelez, felvétetik. Winternitz Jenő, Szabadság-tér. 3391

Csinos megjelenésű nő

— mindenest — kerestetik magános urhoz, aki egy kisebb háztartás minden teendőit elvégezné. Nyugodalmas, csendes otthon és a legjobb bánásmód biztosított. Takarékpénztáros kisjénő, Aradmege. 3425

Ügyes szabónő

olcsón készít izléses kivitelben kosztümöket, princesszeket és iskolaruhákat. Siposné, Bockó-utca 11., első emelet. 3421

Makzók

és az izr. ünnepekre való imakönyvek nagy választékban kaphatók Kerpel Izso könyvkereskedésében Aradon. Ugyan-e cég vesz egész könyvtárakat. Telefon 385. sz. 262

Szőlőcsomagoló papir,

kosár függőlegyek jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. sz. Telefon 308. Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek. 2922

Arad legnagyobb

iskolakönyv raktára Krausz Paulin Arad, Atzél Péter-utca, Színház-épületben. 3241

Intelligens

fiatalember butorozott szobát és jó kosztot kaphat. Hol? megmondja a kiadóhivatal.

Kétfülű barna vessző-

kosár nagyobb mennyiségben eladó Färber Lajos és Testvére cég-nél, Aradon. 3400

Lakás.

három utcai, három udvari szoba minden mellékhelyiséggel, külön feljarrattal, angol kerttel azonnal is kiadó jutányos árban. Szent Péter-tér 9. 3426

Két jó állapotban

levő 4 lőerős gőzlokomobil, üzemváltozás miatt jutányos árban eladó. Bővebbet Hajó-utca 2. szám alatt, a hidépítési irodában. 3480

Kerestetik

egy három, esetleg 2 szobás lakás azonnali kivételre minden mellékhelyiségekkel együtt. Cim a kiadóba adandó. 3481

Rövid zongorát

megvételre keresek. Haltér 12., I. em., 6. ajtó. 3418

Teljesen berendezett

fűszer és rövidáru üzlet berendezés, mázsa s hozzátartozó tárgyak azonnal eladó Csillag Vilmosnál Lippa, Román templom-utca 889. szám alatt. 3401

Izraelita ünnepi imakönyvek,

Makzók

olcsó és diszes kiállításban kaphatók Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Andrassy-tér 16., — Weitzer János-utca. Telefon 517. Újévi kártyák nagy választékban. Üzletünkben egy elárusító felvétetik 178

Kerestetik

megvételre egy jóforgalmu mosóintézet, mely már régebben fennáll. Vétel készpénzzel. Ajánlatokat e lap kiadója kérnek mosóda jellegével.

Elemi iskolai tanítónő

magántanulókat elfogad, valamint privát órákat is ad. Ugyanaz zongora órákat is vállal. Cim a kiadóhivatalban. 3412

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli

motorokat

kikölesönöz, elad és felszerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, telefon és villamos csengő berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy a Boczkó-utcában levő, volt Arany csillag szállodát és vendéglőt átvettem és azt személyes vezetésem alatt

„Vas-hid szálloda“

név alatt tovább vezetem. Tiszta teljesen átalakított szobák ára 60 kr. Vendéglőmben minden időben kóser izletes ételek és italokról gondoskodom. Főtörökvésem igen tisztelt vendégeim pontos és gyors kiszolgálással minden tekintetben kielégíteni. 3366

Szíves pártfogást kér

CZITROM JANKA,
szálloda és vendéglő tulajdonos.

Hideg buffet. Kóser felvágottak.

Rosenblüh H. és Társa, divatüzlet Arad.

AZ ŐSZI IDÉNYRE TELJES VÁLASZTÉKBAN MEGÉRKEZTEK A
legújabb női kelmék.

271

Angol hommespun, cottlén-ottomán tény-posztó, új szinek.

Remek kivitelű pongyola-kelmék. — Flanell és mosó barchetek.

Czégünknel már az ősmert olcsó árak.